

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА

Факультет фінансів

Кафедра фінансів імені Віктора Федосова

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА **ФІНАНСИ**

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Форма навчання: заочна
очна (денна), заочна, дистанційна

КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему «Аналітичні процедури зовнішнього аудиту в державному секторі»

здобувача Ковальчука Бориса Борисовича _____
(ПІБ, підпис)

Науковий керівник: к.е.н, доцент, доцент кафедри фінансів імені Віктора Федосова Захожай Костянтин Валерійович

_____
(підпис)

Робота допущена до захисту перед екзаменаційною комісією з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)

Завідувач кафедри фінансів імені Віктора Федосова:

_____ д.е.н., професор Буряченко А.Є.
(науковий ступінь, учене звання, ПІБ)

_____
(підпис)

Київ 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗАСТОСУВАННЯ АНАЛІТИЧНИХ ПРОЦЕДУР В ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ	7
1.1. Сутність та роль аналітичних процедур зовнішнього аудиту в державному секторі.....	7
1.2. Інформаційне та правове забезпечення аудиту в Україні.....	19
1.3. Критичний аналіз публікацій щодо аналітичних процедур при здійсненні зовнішнього аудиту.....	26
РОЗДІЛ 2. КОМПЛЕКСНЕ ВИКОРИСТАННЯ АНАЛІТИЧНИХ ПРОЦЕДУР НА СТАДІЯХ ЗОВНІШНЬОГО АУДИТУ В ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ	31
2.1. Методика та інструментарій аналітичних процедур аудиторської діяльності в діяльності аудиторів державного сектору	31
2.2. Аналіз сучасного стану проведення зовнішнього аудиту в державному секторі (на прикладі АТ КБ «Приватбанк»).....	35
2.3. Оцінка впливу зовнішніх факторів на елементи фінансової звітності.....	44
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ АНАЛІТИЧНИХ ПРОЦЕДУР ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ЗОВНІШНЬОГО АУДИТУ В ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ	49
3.1. Світова практика застосування аналітичних процедур в аудиті	49
3.2. Проблемні аспекти функціонування аналітичних процедур при здійсненні зовнішнього аудиту державному секторі	53
3.3. Шляхи удосконалення використання аналітичних процедур зовнішнього аудиту в державному секторі.....	59
ВИСНОВКИ	64
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	69
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасних умовах господарювання змінюються підходи щодо методів організації та проведення зовнішньо-господарського контролю не тільки на підприємстві, але і зовнішнього аудиту в державному секторі.

Практика проведення аудиту та вивчення вітчизняної та зарубіжної економічної літератури свідчить про об'єктивну необхідність застосування аналітичних процедур на всіх етапах аудиту (планування, перевірка та завершення аудиту), і це закономірно, оскільки аналітичні процедури є одним із видів контрольних процедур, які перевіряючий використовує для отримання аудиторських доказів з високим рівнем надійності.

На сьогоднішній день в умовах реформування державного фінансового контролю посилюється роль зовнішнього аудиту бюджетних установ, який спрямований на надання керівнику установи об'єктивних і незалежних висновків та рекомендацій щодо достовірності фінансової звітності. Підтвердження достовірності всієї фінансової звітності та форми 2-дс «Звіт про фінансові результати» зокрема, особливо важливо на даний час, адже бюджетні установи вперше з 2017 року складають її за новими правилами відповідно до НП(С)БОДС № 101 «Подання фінансової звітності». Велике значення при цьому повинно надаватись аналітичним процедурам.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання організації аудиту в державному секторі досліджують українські науковці-бухгалтери – Ю.А. Бондар, Ф.Ф. Бутинець, Н.І. Дорош, П.І. Камишанов, Н.М. Малюга, Н.В. Новицька, Н.І. Петренко, Ю.Б. Слободяник, О.Ю. Ткаченко. Проблеми щодо використання аналітичних процедур в аудиті знайшли своє відображення в працях таких вітчизняних вчених, як А.М. Герасимович, Н.Г. Виговська, Г.І. Завистовська,

Т.О. Каменська, М.Д. Корінько, О.А. Петрик, Н.М. Проскуріна, а також у працях зарубіжних вчених: Р. Адамса, М. Беніса, Ф. Дефліз, Г. Дженік, Р. Додж, Д. Кармайкл, Дж. Лоббек, Дж. Робертсон.

Однак, незважаючи на значну кількість публікацій, присвячених аналітичним процедурам зовнішнього аудиту в державному секторі, деякі питання цього напрямку залишаються недостатньо дослідженими і потребують більш ретельного вивчення.

Мета і завдання дослідження. Мета кваліфікаційної магістерської роботи – розгляд теоретичних засад та надання практичних рекомендацій щодо удосконалення аналітичних процедур зовнішнього аудиту в державному секторі.

Відповідно до поставленої мети визначено наступні *завдання дослідження*:

- визначити сутність та роль аналітичних процедур зовнішнього аудиту в державному секторі;
- дослідити інформаційне та правове забезпечення аудиту в Україні;
- провести критичний аналіз публікацій щодо застосування аналітичних процедур при здійсненні зовнішнього аудиту;
- розкрити методика та навести інструментарій проведення аналітичних процедур аудиторської діяльності в державному секторі;
- проаналізувати сучасний стан проведення зовнішнього аудиту в державному секторі на прикладі АТ КБ «Приватбанк»;
- обґрунтувати вплив зовнішніх факторів на елементи фінансової звітності;
- дослідити світову практику застосування аналітичних процедур в аудиті;
- розкрити проблемні аспекти функціонування аналітичних процедур при здійсненні зовнішнього аудиту у державному секторі;
- запропонувати шляхи удосконалення використання аналітичних процедур зовнішнього аудиту в державному секторі.

Об'єкт дослідження – аналітичні процедури зовнішнього фінансового контролю.

Предметом дослідження є економічні відносини, що виникають при здійсненні аудиторських процедур в зовнішньому фінансовому контролі.

Методи дослідження. Дослідження ґрунтується на загальних принципах та наукових методах, які передбачають вивчення економічних процесів та явищ у їх розвитку та взаємозв'язках. Для дослідження генезису наукового мислення про аналітичні процедури контролю були використані історичні та інституційні підходи, теоретичні та емпіричні методи, причинно-наслідкові методи та моделювання, що вдосконалювало практику контролю. Методи групування, порівняння та уточнення дозволили запропонувати шляхи вдосконалення процесу аудиту, виявлення порушень, відхилень та економічних зловживань.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів. Основними теоретичними та практичними результатами, що характеризують наукову новизну дослідження, є те, що: науково обґрунтовано пропозицію методології використання аналітичних процедур у контрольних заходах, запропоновано розширення сфери послуг процедур контролю; доведено необхідність виокремлення аналітичних процедур в окрему групу в загальній сукупності методів аудиту та запропоновано їх класифікацію, яка врахуватиме специфіку та доцільність їх використання аудиторами на даному етапі роботи, що суттєво допоможе оптимізувати дослідження ризиків, підвищити ефективність аудиту; запропоновано *методику* впровадження аналітичних процедур у систему зовнішнього аудиту державного сектору, що знизить ризики при управлінні.

Інформаційну базу дослідження склали законодавчі документи щодо організаційно-методичних засад зовнішнього контролю; міжнародні стандарти контролю; професійні видавничі матеріали; статистичні звіти зі спеціалізованих веб-сайтів; результати опитування та анкети об'єктів контролю; наукові статті

вітчизняних та зарубіжних вчених з проблем теорії та методології аудиту; матеріали наукових, науково-практичних конференцій та семінарів з актуальних питань аудиторської практики; інші джерела: навчально-методичні посібники, монографії, наукові статті та фахові періодичні видання з питань застосування аналітичних процедур у державному секторі.

Апробація матеріалів кваліфікаційної магістерської роботи. Результати роботи були апробовані на Міжнародній науково-практичній конференції «INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL CONFERENCE», яка проходила 10 січня 2023 року. За результатами конференції були опубліковані тези доповіді за темою «Аналітичні процедури внутрішнього аудиту в державному секторі».

Структура роботи. Кваліфікаційна магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗАСТОСУВАННЯ АНАЛІТИЧНИХ ПРОЦЕДУР В ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ

1.1. Сутність та роль аналітичних процедур зовнішнього аудиту в державному секторі

Аудит пройшов довгий шлях розвитку, починаючи зі стародавніх часів, продовжуючись у період сьогодення. У будь-якому суспільстві, навіть у первісному, повинен бути контроль за розподілом здобутих чи створених ресурсів. Скоріш за все, що ще в стародавню епоху були люди, які контролювали чи вся шерсть спійманого мамонта, ведмедя чи іншої тварини пішла за призначенням для племені, ці люди і були першими аудиторами в історії. Вже як організаційна форма діяльності облік і аудит присутні в древніх цивілізаціях Китаю, Єгипту і Греції. Аудиторська діяльність, що здійснювалася в Стародавній Греції найбільш близька за формою до сьогоденнього аудиту – в грецьких містах-полісах існували спеціальні посади перевіряючих. Перевіряли багато важливих аспектів, на які виділялись великі ресурси, це може бути будівництво важливих об'єктів в місті, створення транспортної мережі, закладення нових міст чи витрати на різні релігійні чи світські заходи [1]. Середні віки виділились тим, що в 1494-ому році італійський математик Лука Печолі по суті заклав основи науки про бухгалтерський облік в його сучасному вигляді (дебет і кредит, баланс і подвійний запис, бухгалтерські проводки) [2].

З початком промислової революції роль аудиторів почала зростати для виявлення шахрайства у фінансовій звітності. Це сталося по тим причинам, що почали створювати великі заводи фабрики та міжнародні компанії, це спричинило виникнення акціонерної форми організації.

Із розвитком бізнесу у кінці 19 століття та протягом 20 століття почали створюватись професійні аудиторські компанії(АПФ). У 20 столітті підприємства стали більшими та складнішими. Збільшення обсягів бізнесу вимагало значого контролю, обліку та нагляду за фінансовою діяльністю компаній. Аудитори стали необхідними для перевірки фінансових звітів. Розвиток професійних стандартів і етичних норм був важливою передумовою для створення АПФ. Такі стандарти визначали методи аудиту, вимоги до професійної підготовки аудиторів і вимоги до проведення аудиторських операцій. У багатьох країнах були створені професійні аудиторські організації, які регулювали діяльність аудиторів і надавали ліцензії на виконання аудиту. Ці організації сприяли професійному зростанню аудиторів і сприяли створенню фахових АПФ. Багато країн приймали законодавство, яке визначало вимоги до аудиторської діяльності та встановлювало обов'язки щодо аудиту фінансових звітів. Це стимулювало попит на аудиторські послуги і розвиток АПФ. Завдяки АПФ підприємства могли забезпечити незалежність у процесі аудиту. Це важливо для дотримання об'єктивності та надійності фінансової звітності. Зростання міжнародних бізнес-операцій призвело до збільшення попиту на аудиторські послуги в міжнародному масштабі. Багато великих АПФ стали міжнародними фірмами, що надають послуги на світовому рівні. Наприклад, однією з перших великих аудиторських фірм, що була створена, є Price Waterhouse (тепер PricewaterhouseCoopers). Вона була заснована в 1849 році в Лондоні та згодом розширила свою діяльність на міжнародний рівень. [3]

Зовнішні аудиторські фірми стали невід'ємною частиною світової економіки та гарантували надійність фінансової звітності підприємств. Їх створення та розвиток були відповіддю на потреби сучасного бізнесу в надійному обліку та аудиті. Згодом послідувала глобалізація практики і почали з'являться Міжнародні стандарти фінансової звітності та Міжнародні стандарти аудиту. Прийняття Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) та

Міжнародних стандартів аудиту (МСА) було ініційовано для того, щоб встановити єдині та загальноприйняті стандарти в галузях фінансової звітності та аудиту[4].

Трактування понять «зовнішній аудит» в науковій літературі може відрізнитися в залежності від авторів та підходу до цих понять (табл. 1.1).

Таблиця 1.1 – Трактування поняття «зовнішнього аудиту» у науковій літературі

ПІБ авторів	Трактування визначення
Зовнішній аудит	
Подольський В.І.	Зовнішній аудит – незалежний розгляд спеціально призначеним аудитором фінансових звітів підприємств і вираження думки про них при дотриманні правил, встановлених законом
Андреев В.Д.	Зовнішній аудит – це процес перевірки ведення бухгалтерського обліку та фінансової звітності на підприємствах з різними формами господарювання та власності з точки зору їх достовірності та відповідності діючому законодавству
Вороніна Л.І.	Зовнішній аудит – це процес зменшення від дозволеного інформаційного ризику для користувачів фінансових звітів
Петренко Н.І.	Зовнішній аудит – це метод господарського контролю, що здійснюється на добровільних, договірних засадах між аудитором і підприємством-замовником та складається із сукупності методичних прийомів, застосування яких дозволяє аудитору визначити вірогідність звітності, обліку, їх повноту та відповідність чинному законодавству та встановленим нормативам
Грачев.А.Н., Терехова Т.В.	Зовнішній аудит – систематичний, незалежний та документований процес отримання даних аудиту та об’єктивної їх оцінки з метою встановлення міри виконання узгоджених критеріїв аудиту

Джерело: розроблено автором на основі:[5],[6],[7],[8],[9]

У табл. 1.1 описано різні трактування, що таке зовнішній аудит та згідно аналізу вищенаведеної інформації автор КМР сформував своє власне судження. Отже, зовнішній аудит – це незалежний і об'єктивний процес перевірки фінансової звітності та операцій підприємства, організації або установи з метою визначення, чи вони відображають реальну фактичну фінансову ситуацію, чи відповідають чинному законодавству та міжнародним стандартам, і чи забезпечують надійну інформацію для інвесторів, кредиторів та інших зацікавлених сторін. Зовнішній аудит виконується незалежним аудитором, який надає свою думку про достовірність фінансової звітності та дотримання внутрішніх і зовнішніх стандартів аудиту. Результати зовнішнього аудиту допомагають збільшити довіру до фінансової звітності та прийняти управлінські рішення на основі об'єктивних даних.

Зовнішній аудит у державному секторі та у приватних компаніях схожий, але має певні відмінності. Основною метою аудиту в приватних компаніях є забезпечення достовірності та надійності фінансової звітності для інвесторів, кредиторів та інших зацікавлених сторін. Аудитори співпрацюють з керівництвом та акціонерами компанії і їхнім завданням є забезпечити об'єктивний огляд фінансової звітності. Головним об'єктом аудиту в приватних компаніях є фінансові звіти, включаючи баланс, звіти про прибуток та про грошові потоки. Зазвичай, аудит в приватних компаніях проводиться відповідно до місцевих та міжнародних фінансових стандартів, таких як МСФЗ (Міжнародні стандарти фінансової звітності). Приватні компанії зазвичай обмежують доступ до деякої інформації, і аудитори працюють з ними на конфіденційних умовах. Інформація про фінансовий стан, операції та стратегічні плани може бути обмежено доступом тільки для внутрішнього кола осіб, таких як власники, керівництво і можливо інвестори. Аудитори проводять аудит, щоб переконатися в достовірності та точності цієї інформації, щоб забезпечити довіру до компанії з боку стейкхолдерів, таких як банки, партнери та інвестори.[5]

У державному секторі аудит спрямований на забезпечення ефективного та раціонального використання публічних коштів, дотримання вимог законодавства та забезпечення публічної довіри. Аудитори працюють з публічними органами, державними установами та органами фінансового контролю, зокрема з Міністерствами та іншими структурами, що займаються фінансовим наглядом. Державний аудит часто охоплює більший обсяг інформації, такий як використання бюджетних коштів, дотримання законодавства та нормативів та процедур. У державному секторі зовнішній аудит може бути проведений відповідно до стандартів, призначених для публічних секторів, таких як МСА (Міжнародні стандарти аудиту). Органи державного сектору, навпаки, мають більшу відкритість і публічність. Фінансова та бюджетна інформація є загальнодоступною для громадськості. Зовнішні аудитори в цьому випадку також перевіряють відповідну інформацію, але їх робота є більш публічною і піддається обов'язковій публікації результатів аудиту. Головною метою такого аудиту є забезпечення прозорості та відкритості використання публічних коштів та додержання державних стандартів управління та звітності.

Для більш детального розуміння розглянемо зовнішній аудит в державному секторі більш детально із теоретичної та практичної сторін[6].

Зовнішній аудит в державному секторі є важливою складовою фінансового контролю та обліку урядових організацій і органах державної влади. Цей вид аудиту виконується з метою перевірки фінансової звітності та діяльності державних установ для забезпечення ефективного використання грошових коштів, а також дотримання законодавства та нормативних вимог.

Теоретичні основи зовнішнього аудиту в державному секторі базуються на наступних складових:

1. Законодавчий контекст: визначення обов'язків і відповідальності аудиторів, об'єктів аудиту та стандартів, яких слід дотримуватися під час аудиту.

2. Стандарти аудиту: ґрунтується на міжнародних стандартах аудиту, які визначають процедури та методи проведення аудиту.

3. Незалежність і об'єктивність: аудитори повинні мати незалежний статус і діяти об'єктивно при проведенні аудиту. Це забезпечує незалежність від перевіряючих інстанцій і гарантує надійність результатів аудиту.

4. Аудиторські методи і процедури: аудитори використовують різні методи та процедури для оцінки фінансової звітності, включаючи аналіз, тестування, порівняння та інші методи для перевірки достовірності та точності фінансової інформації.

5. Внутрішній контроль: важливою частиною зовнішнього аудиту є оцінка систем внутрішнього контролю, які забезпечують надійність фінансової звітності та виявлення можливих ризиків і порушень.

6. Звітність і комунікація: результати аудиту повинні бути документовані в офіційному аудиторському звіті і представлені владним органам та громадськості.

7. Публічна відповідальність: аудитори в державному секторі несуть публічну відповідальність за якість та об'єктивність своєї роботи, оскільки їхні звіти мають значущий вплив на прийняття рішень в сфері фінансів і фінансової дисципліни [7].

Для отримання більшої кількості достовірної інформації про фінансову звітність зовнішні аудитори застосовують аналітичні процедури, щоб зменшити ризик помилок та шахрайства та для оптимізації роботи.

Аналітичні процедури стають дедалі актуальнішими при проведенні аудиту. Це підтверджує те, що Рада з аудиторських стандартів зобов'язала виконувати їх на всіх етапах перевірки фінансової звітності. Вони пов'язані з оцінкою фінансових даних як виявлення зв'язків між фінансовою та нефінансовою інформацією.

Аналітичні процедури – це такий тип процедур, що використовується при проведенні аудиту. Вони можуть вказувати на можливі відхилення фінансових показників для подальшого більш ретельного дослідження. Такого роду процедури включають в себе порівняння фінансової та нефінансової інформації, щоб визначити чи існують між ними історичні взаємозв'язки?! У загальній тенденції такі зв'язки залишаються послідовними протягом часу. У разі будь-яких відхилень можлива наявність помилок та фінансових дій у фінансових записах клієнта.

Аналітичні процедури в аудиті грають важливу роль на всіх етапах аудиторської діяльності. Вони застосовуються для оцінки фінансової інформації та внутрішнього контролю, що допомагає підвищити ефективність проведення аудиту. Застосування аналітичних процедур дозволяє не лише отримувати докази щодо точності та достовірності фінансової звітності, але і знижує кількість інших аудиторських перевірок.[8]

Аналітичні процедури використовуються на трьох основних етапах аудиту:

1. Попередній аналітичний огляд та оцінка ризику: на цьому етапі проводиться аналіз попередніх фінансових показників та порівняння їх із звітним роком. Це допомагає аудиторам зрозуміти бізнес-середовище та ризики. Аналітичні процедури допомагають визначити, які аспекти фінансової звітності потребують особливої уваги.

2. Перевірка по суті: на цьому етапі аналітичні процедури використовуються для оцінки матеріальних рахунків та класів транзакцій. Вони є основними процедурами, коли їх використання є ефективнішим за тестування деталей. Аналітичні процедури особливо корисні для матеріальних рахунків з великим обсягом транзакцій.

3. Підсумковий аналітичний огляд: на цьому етапі аналітичні процедури використовуються для огляду фінансової звітності в цілому. Вони служать для

оцінки того, наскільки фінансова звітність відповідає розумінню аудиторською командою суб'єкта господарювання.

Застосування аналітичних процедур базується на припущенні, що існують певні зв'язки між даними. Вони дозволяють аудиторам зробити висновки щодо точності, повноти та вірогідності транзакцій. Коректно розроблені аналітичні процедури можуть виявити помилки, ризики або несправність внутрішнього контролю, які можуть бути важливими для аудиторського висновку. Аналітичні процедури також допомагають зменшити обсяг інших аудиторських перевірок і збільшити рівень впевненості в результатах аудиту.[9]

Процес використання аналітичних процедур по суті складається з 4 етапів:

1. Розробка очікування.
2. Визначення порогу відхилення отриманих результатів на основі очікування.
3. Калькуляція різниці.
4. Дослідження суттєвих різниць та обґрунтування висновків.

Перший етап у використанні аналітичних процедур є критично важливим для їх ефективного проведення. На цьому етапі аудитор розробляє передбачення, яке базується на його розумінні бізнесу і галузі загалом. Це передбачення може бути виражене у вигляді числа, відсотка зміни, напрямку або приблизного значення. Згідно з Міжнародними стандартами аудиту (МСА) 520, незалежне передбачення є обов'язковим для проведення аналітичних процедур.

Аудитор розробляє це передбачення, опираючись на зв'язки між фінансовими та нефінансовими показниками, а також власні знання про бізнес, галузь, тенденції та інші аспекти. Наприклад, це може включати встановлення зв'язків між площею полів на аграрному підприємстві та урожайністю, або між тенденціями на ринку та доходами клієнта. Деякі приклади таких зв'язків включають дебіторську заборгованість та доходи, зміни валютних курсів та курсові різниці тощо.

За допомогою цих передбачень аудитор визначає, чи є відхилення між фактичними результатами і очікуваннями, і чи можуть ці відхилення призвести до суттєвих викривлень фінансової звітності?! Визначення точності цих передбачень є показником впевненості аудитора, що вони є вірними і відображають справжній стан справ суб'єкта господарювання. Чим воно є детальнішим, тим більша впевненість, що процедура аналізу по суті дозволить визначити, чи мало місце викривлення, а, отже, тим більший рівень аудиторських доказів буде отримано (рис.1.1.).

Рисунок 1.1 – Вплив точності очікувань на якість проведення аналітичних процедур

Джерело: складено автором за даними [10, с.112]

Точність очікувань може значно вплинути на ефективність аналітичних процедур і отримання аудиторських доказів. Це залежить від кількох факторів:

- точність передбачення, наприклад, передбачення валового прибутку за певний період може бути точнішим, ніж передбачення витрат на дослідження або рекламу;

- дезагрегація інформації: якщо конкретні дані дозволяють виявити простіші і стабільні зв'язки між факторами, то очікування стають точнішими. Аналітичні процедури по суті можуть бути більш ефективними, коли застосовуються до

окремих сегментів діяльності або компонентів диверсифікованого підприємства, ніж до всієї фінансової звітності суб'єкта господарювання як цілого [10];

- доступність як фінансової, так і нефінансової інформації відіграє роль у точності очікувань: наявність фінансової інформації, такої як бюджети чи прогнози, а також нефінансової інформації, наприклад, обсяги виробництва чи продажу, може підвищити точність наших очікувань;

- надійність джерел інформації: якість джерел інформації грає важливу роль у точності очікувань. Зазвичай вища точність можлива, коли є довірна інформація, підтверджена та перевірена, і, коли не залежимо виключно від інформації, наданої самим суб'єктом господарювання [11];

- оцінка ризику при використанні аналітичних процедур: вищий ризик може вимагати точніших очікувань та більш докладних досліджень для отримання надійних аудиторських доказів;

- автоматизація інструментів та комбінування різних аналітичних процедур може покращити точність і якість аудиторських доказів.

Оцінка і врахування вищезазначених факторів допомагає аудитору приймати рішення щодо використання аналітичних процедур та розробки очікувань з метою отримання надійних аудиторських доказів[12].

Наступним етапом є просто механічний розрахунок, при якому відбувається порівняння очікування та поточних залишків (оборотів) на рахунках, а також виявлення значущих відмінностей, якщо такі наявні. При їх відсутності робиться висновок, що очікування виправдане та клас транзакцій не потребує подальшого дослідження [8, с.124].

Розробляючи очікування, яке буде використано для аналітичної процедури, визнається, що:

- навряд чи можна розробити таке очікування, яке буде настільки точним, що воно буде дорівнювати вказаній сумі;

• аудитор не завжди шукає переконливі докази того, що суттєве викривлення не сталося під час виконання процедури. Часто існує прагнення лише підтвердити результати інших проведених процедур. Для цього визначається поріг дисперсії. Як показано на наступному графіку (рис.1.2.).

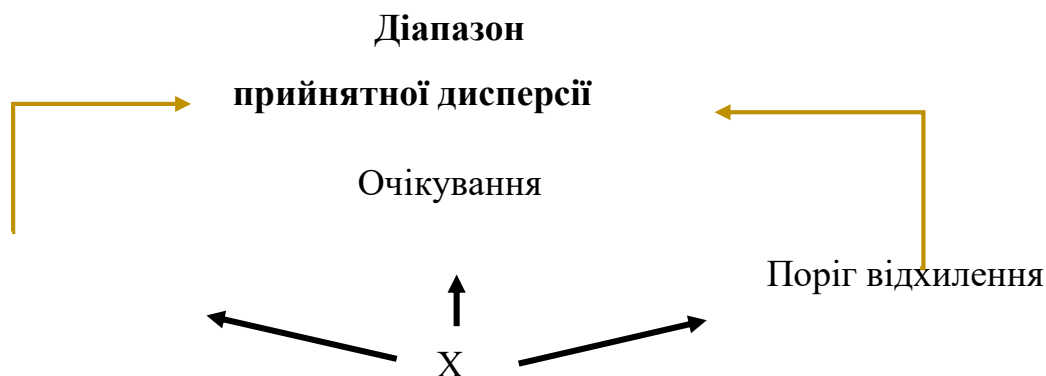

Рис 1.2 – Визначення порогу дисперсії

Джерело: складено автором за даними [13, с.115]

Мета – розробити обґрунтовану аналітичну процедуру, яка дасть результат у межах порогу дисперсії, що забезпечить бажаний рівень доказів [14, с.174].

Стрілки вліво і вправо представляють діапазон прийнятних відхилень між записаною сумою та очікуванням. Якщо показана у звітності сума потрапляє в цей діапазон, то аудитор отримує очікувані докази від суттєвих аналітичних процедур. Якщо він виходить за межі діапазону, це може свідчити про викривлення балансу рахунку. Аудитор досліджує причини цього, і, якщо не може зробити висновок про причину відхилення, то виконує альтернативні процедури, щоб визначити чи мало місце викривлення?!

Чим точніше очікування та вужчий поріг дисперсії, тим більша ймовірність того, що буде виявлено викривлення. Розмір порогу дисперсії є важливим вхідним фактором для рівня доказів, які отримуються від основної аналітичної процедури.

Аудитор може використовувати дисперсію для оцінки ризику. Значення, які мають велику дисперсію, можуть свідчити про високий ступінь невизначеності

та ризику у фінансовій інформації. На підставі цього аудитор може вирішити виконати більше об'ємних або деталізованих аудиторських процедур для підвищення рівня впевненості у правильності фінансової звітності. Дисперсія може використовуватися для оцінки точності аналітичних процедур. Якщо результати аналітичних процедур мають низьку дисперсію, це може свідчити про те, що очікування аудитора є точними та докази підтверджують правильність фінансової інформації. У цілому дисперсія в аудиті використовується для оцінки ризиків, точності та стабільності фінансової інформації, допомагаючи аудитору приймати обґрунтовані рішення та забезпечувати надійність аудиторських висновків.

Отже, аналітичні процедури є важливою частиною аудиторського процесу. Вони використовуються для оцінки фінансової інформації, виявлення аномалій та підтвердження правильності звітності. Основні етапи використання аналітичних процедур зовнішнього аудиту включають розробку очікувань, визначення порогу відхилення, калькуляцію різниці та дослідження суттєвих різниць. Згідно із МСА 520, незалежне передбачення є обов'язковим етапом використання аналітичних процедур. Аудитор розробляє очікування на основі свого розуміння бізнесу, галузі та інших факторів, що впливають на фінансову інформацію. Точність очікувань є ключовою для успішного використання аналітичних процедур. Чим точніше очікування, тим якісніше аудиторські докази та зменшується ризик суттєвих викривлень у фінансовій звітності. Точність очікувань залежить від кількох факторів, включаючи точність передбачення суттєвих аналітичних процедур, ступінь деталізації інформації, доступність як фінансової, так і нефінансової інформації і надійність джерела інформації. Дисперсія може бути використана в аудиті для оцінки ризику, точності та стабільності фінансової інформації. Вона допомагає аудитору приймати обґрунтовані рішення щодо вибору аудиторських процедур та виявлення аномалій. Загалом, аналітичні процедури, незалежні передбачення та

використання дисперсії є важливими інструментами в аудиторському процесі, які сприяють підвищенню надійності та ефективності аудиту фінансової інформації підприємств.

1.2. Інформаційне та правове забезпечення аудиту в Україні

Нормативно-правова база забезпечення аудиту в Україні включає ряд Законів, Постанов, нормативів та стандартів, які регулюють діяльність аудиторів та аудиторських фірм. Важливо відзначити, що правова база може змінюватися з часом, тому рекомендується перевіряти останні офіційні документи та законодавчі зміни.

Основні акти нормативно-правової бази аудиту в Україні:

1. Конституція України, що визначає загальні принципи державного контролю, що може мати важливе значення для сфери аудиту.
  2. Податковий кодекс України.
  3. Закон України «Про аудиторську діяльність».
  4. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні».
  5. Постанови Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР).
  6. Міжнародні стандарти аудиту.
  7. Нормативи Аудиторської палати України.
- Пропонується розглянути Положення деяких нормативних актів, що регулюють аудит в Україні.

Так, Конституція України визначає загальні принципи державного контролю, що може мати важливе значення для сфери аудиту.

Податковий кодекс України визначає норми та правила, які стосуються оподаткування підприємств та фізичних осіб в Україні. Податковий кодекс України визначає порядок обліку різних видів доходів та витрат, які можуть впливати на розрахунок оподаткування. Це включає в себе правила бухгалтерського обліку, визначення прибутку та витрат, а також інші фінансові аспекти. Податковий кодекс визначає основні види податків, які підприємства повинні сплачувати. До найважливіших податків входять податок на прибуток підприємств (ППП), податок на додану вартість (ПДВ), податок на майно та інші. Кодекс також встановлює вимоги до складання та подання фінансової звітності підприємств. Це може включати в себе річні фінансові звіти, звіти про податкові зобов'язання та інші документи, які регулюють відносини між платниками податків та податковими органами. ПКУ також містить положення, які стосуються оподаткування міжнародних операцій. Це включає в себе правила про обмін інформацією з іншими країнами для уникнення подвійного оподаткування та забезпечення відкритості фінансових операцій. Крім того, кодекс може містити стимулюючі заходи, такі як податкові пільги та знижки для певних видів діяльності або регіонів, які спрямовані на розвиток певних галузей економіки чи регіонів. Податковий кодекс може містити відомості про порядок коригування податкових зобов'язань, розрахунок пені, інші аспекти, пов'язані з внесенням змін до податкового обліку.[15]

Враховуючи ці аспекти, аудитори повинні оцінити відповідність підприємств податковому законодавству під час аудиту та забезпечити дотримання вимог щодо обліку, оподаткування та звітності.

Закон України «Про аудиторську діяльність». Закон був прийнятий для забезпечення стандартів, прозорості та ефективності у сфері аудиту, а також для встановлення прав та обов'язків аудиторів та аудиторських фірм. Закон визначає

основні терміни та поняття, пов'язані з аудиторською діяльністю, такі як «аудит», «аудиторська фірма», «аудиторський звіт» тощо, встановлює процедуру ліцензування для аудиторів та аудиторських фірм, що надає їм право здійснювати аудиторську діяльність в Україні. Даним законодавчим актом визначається перелік прав та обов'язків, які виникають внаслідок проведення аудиту. Це включає в себе право аудитора отримувати необхідну інформацію, обов'язок зберігання конфіденційної інформації тощо. Він визначає стандарти та процедури, які повинні бути використані при проведенні аудиту, включаючи міжнародні стандарти аудиту. Встановлюється порядок складання та подання фінансової звітності, а також форму та зміст аудиторського звіту. Також даний документ містить положення щодо відповідальності аудиторів та аудиторських фірм за порушення вимог законодавства та етичних норм, визначає порядок співробітництва аудиторів та аудиторських фірм з міжнародними аудиторськими організаціями та вимоги до аудиторської діяльності міжнародних фірм в Україні та визначає роль та функції Аудиторської палати України як регулюючого органу у сфері аудиторської діяльності[16].

Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» визначає фундаментальні принципи та норми, які регулюють бухгалтерський облік та складання фінансової звітності в країні. У Законі встановлені основні поняття та визначення, принципи бухгалтерського обліку, а також порядок складання фінансової звітності, що включає баланс, звіт про фінансові результати та інші компоненти. Закон надає визначення відповідальності за правильність бухгалтерського обліку та фінансової звітності, встановлює вимоги до податкового обліку та визначає використання міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні. Закон також регулює взаємодію з аудиторами при здійсненні перевірок фінансової звітності та встановлює вимоги до аудиторського звіту. Цей нормативний акт спрямований на забезпечення єдності та високої якості бухгалтерського обліку, відповідності

міжнародним стандартам та нормам, а також на підтримку прозорості та надійності фінансової звітності в Україні.[17]

Міжнародні стандарти аудиту (МСА) встановлюють основні правила та принципи для аудиторської діяльності, щоб забезпечити її консистентність і високу якість у всьому світі. Стандарти охоплюють широкий спектр аспектів, починаючи від загальних принципів професійної етики, незалежності та компетентності аудиторів, і, закінчуючи вимогами до оцінки ризиків, збору доказів та формулювання аудиторських висновків. Планування та оцінка ризиків, аналіз інтересів та управлінського контролю, а також співпраця з іншими аудиторами та фахівцями також включені у стандарти. Документи визначають процедури для завершення аудиту, включаючи вимоги до складання аудиторських звітів та збереження аудиторської документації. Ці стандарти спрямовані на забезпечення довіри, надійності та прозорості фінансової звітності через систематичне та стандартизоване виконання аудиторських послуг у всьому світі.[18]

Нормативи Аудиторської палати України (АПУ) є ключовими документами, що визначають стандарти та правила, якими повинні керуватися аудитори в Україні під час виконання своїх професійних обов'язків. Ці нормативи охоплюють широкий спектр аспектів аудиторської діяльності, включаючи вимоги до етики, незалежності та компетентності аудиторів. Вони також визначають порядок планування та виконання аудиту, вимоги до збору доказів, аналізу ризиків та формулювання аудиторських висновків. Нормативи АПУ враховують міжнародні стандарти аудиту та адаптовані до національного законодавства. Вони регулюють аспекти, такі як аудиторська експертиза, аудит фінансової звітності, звітність аудиторських фірм та інші процедури. Забезпечення виконання цих нормативів допомагає забезпечити високий стандарт професійної практики в аудиторській галузі в Україні та збільшити довіру до фінансової звітності підприємств [19].

Враховуючи зазначені нормативи, інформаційне забезпечення аудиту реалізується через автоматизацію виконання нормативів, систематичний моніторинг та застосування електронної звітності, забезпечення інформаційної безпеки, інтеграцію з іншими системами та інші шляхи. Це сприятиме плавному переходу від роботи з нормативно-правовими актами до ефективного інформаційного забезпечення, оптимізуючи процеси та підвищуючи якість аудиторських послуг.

Все інформаційне забезпечення аудиту складається як із нормативно-законодавчої бази, що здійснює регулювання ведення фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання, бухгалтерського обліку, складання і подання фінансової та податкової звітності, так і з внутрішніх стандартів підприємства, його первинної, зведеної та іншої документації, реєстрів бухгалтерського обліку та інших внутрішніх і зовнішніх джерел інформації та інформації від третіх осіб, публікацій в наукових і спеціальних виданнях і тощо.

Інформаційним забезпеченням аудиту є цілеспрямована робота зі збору інформації, її реєстрації, передачі, обробки, узагальнення, зберігання та пошуку суб'єктами контролю з метою використання для потреб управління.

До інформаційного забезпечення аудиту можна віднести:

- матеріальні джерела (документальні та натуральні об'єкти);
- нематеріальні об'єкти (миттєві явища);
- абсолютно точна інформація (категорична);
- умовно точна інформація;
- орієнтовно точна інформація.

Залежно від джерел використання інформації аудитором, її можна класифікувати: за видами обліку, видами та формами звітності, видами документів на підприємстві, метою використання документів, надходження документів від відповідальних осіб тощо. Слід зазначити, що на будь-якому підприємстві є внутрішня облікова інформаційна система [20].

Внутрішня облікова інформаційна система спрямована на отримання інформації, необхідної для підтримки певних ресурсів, що забезпечують якість і стійке положення підприємства на ринку. Вона, з одного боку, систематизує і синтезує дані фінансового обліку за специфічними ознаками, а з іншого – розширює і деталізує їх, охоплюючи виробничо-господарську та фінансову діяльність. Точками перетину фінансового, управлінського та податкового обліку є визначення обсягів доходів і витрат, обчислення собівартості залишків незавершеного виробництва, випуску та залишків готової продукції і собівартості продажів тощо, які відносяться до основоположним об'єктам внутрішнього аудиту.

Внутрішня інформація представлена в організації у вигляді зведених відомостей, звітів структурних підрозділів, бюджетів (кошторисів) витрат, калькуляцій собівартості продукції, робіт, послуг і, звичайно, первинною документацією. Серед внутрішніх джерел інформації у першу чергу виділяють установчі документи організації, емісійні проекти, рішення ради директорів, Накази, Розпорядження, інструкції, положення, що регламентують правила та процедури прийняття управлінських рішень, здійснення господарських операцій, внутрішні бази даних, довідки за результатами перевірки контролюючими органами тощо.

Професійна інформаційна комунікація ґрунтується на контактах працівників, зайнятих у контрольно-аудиторському процесі.

В інформаційному контакті економісти-контролери, аудитори використовують принципи інформатики - науки, яка вивчає будову і загальні властивості інформації, закономірності її створення, перетворення, передавання і використання у різних сферах діяльності людини. Усі види інформації, зафіксованої також на паперових носіях (безпосередньо на папері, перфокартках, перфострічках, магнітних носіях) [21].

Щодо фінансово-господарського контролю інформація - це сукупність будь-яких відомостей про стан і зміни об'єктів контролю або їх відповідності нормативно-правовим актам. Для цілей інформування дані про об'єкт контролю перетворюються в інформаційні сукупності, які характеризують відхилення цих об'єктів від параметрів, передбачених законодавством, плановими завданнями, договорами, інструкціями та положеннями, затвердженими державними і господарськими органами управління.

За ступенем пізнавальності інформацію у контрольно-аудиторському процесі поділяють на нову, яка відображає новизну запропонованого рішення або обґрунтовує причину недоліків, виявлених аудитом (наприклад, результати інвентаризації цінностей, факторного аналізу виконання плану виробництва і реалізації продукції, проведених аудитом), і релевантну, що раніше була у аналогах, тобто прототипі (звітності про виробничу і фінансово-господарську діяльність підконтрольного підприємства) [22]. Тобто нова інформація, створена у процесі проведення ревізії й аудиту, та релевантна, яка є в планах економічного і соціального розвитку підприємства, бухгалтерській і статистичній звітності, однаковою мірою є об'єктом ревізії і використовується в контрольно-аудиторському процесі.

За змістом інформаційне забезпечення фінансово-господарського контролю й аудиту поділяють на законодавче, планове і нормативно-довідкове, договірне, технологічне, організаційно-управлінське і фактографічне [23].

При застосуванні аналітичних процедур у міжнародній практиці аудитори дотримуються МСА 520 «Аналітичні процедури». Метою стандарту є надання рекомендацій щодо використання аналітичних процедур у процесі аудиту [24, с.130].

Аналітичні процедури оцінюють існуючі зв'язки, виявлені під час аудиту, як для фінансової, так і для нефінансової інформації, і включають тести на виявлені

відхилення та відносини, які не узгоджуються з іншою розглянутою інформацією або значно відхиляються від прогнозованих значень.

Стандарт визначає, що аудитор повинен використовувати аналітичні процедури під час планування та виконання спільного аудиторського огляду.

Відповідно до аналітичних процедур МСА 520, фінансова інформація включається в порівняння між:

- з порівнянною інформацією за попередні періоди;
- очікувані результати;
- подібна галузева інформація.

Використовуючи аналітичні процедури, аудитор повинен враховувати зв'язок між фінансовою та нефінансовою інформацією, а також між різними елементами фінансової інформації.

1.3. Критичний аналіз публікацій щодо аналітичних процедур при здійсненні зовнішнього аудиту

Проблеми розвитку аудиту знайшли своє відображення в працях таких вітчизняних вчених як: Ю.А. Бондар, Ф.Ф. Бутинець, Н.Г. Виговська, А.М. Герасимович, Н.І. Дорош, Г.І. Завистовська, Т.О. Каменська, П.І. Камишанов, М.Д. Корінько, Н.М. Малюга, Н.В. Новицька, Н.І. Петренко, О.А. Петрик, Н.М. Проскуріна, Ю.Б. Слободяник, О.Ю. Ткаченко, а також у роботах зарубіжних вчених: Р. Адамса, М. Беніса, Ф. Дефліз, Г. Дженік, Р. Додж, Д. Кармайкл, Дж. Лоббек, Дж. Робертсон.

Аналізуючи наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених, пропонується розглянути дослідження аналітичних процедур, поняття «зовнішнього аудиту в державному секторі» та вплив аудиту на фінансовий сектор України.

Так, у науковій праці Ю.Б. Слободяник «Забезпечення контролю якості державного аудиту» описано сучасний стан аудиту в Україні та перспективи його розвитку в майбутньому. У даній роботі розкривається формування відповідної системи незалежного аудиту державних фінансів та як це вплине в подальшому на ефективність споживання державних ресурсів і як це відобразиться на розбудові громадянського суспільства та подальшій інтеграції нашої держави в ЄС. Також автором проаналізовано сучасну дієву систему контролю державних фінансів, яка має забезпечувати глибокий аналіз ефективності використання бюджетних коштів і якості фінансового менеджменту для більш широкого застосування результатів цього аналізу при формуванні бюджетів і прийнятті управлінських рішень на державному рівні. Робота також присвячена формуванню відповідної системи незалежного аудиту державних фінансів, яка дозволить забезпечити прозорість і покращити ефективність споживання державних ресурсів, а й прискорить розбудову громадянського суспільства і пришвидшить інтеграцію України до європейського і світового фінансового простору.[20]

Наукова робота Петрик О.А. «Стан та перспективи розвитку аудиту в Україні: методологічні та організаційні аспекти» присвячена аналізу сучасного стану та перспектив розвитку аудиту в Україні. У даній праці розглядаються методологічні та організаційні аспекти аудиту, а також проблеми, що виникають у процесі його здійснення. Автором запропоновано шляхи вирішення цих проблем та вдосконалення аудиторської діяльності в Україні [25].

У статті Виговської Н.Г. «Місце зовнішнього державного фінансового контролю у національній контрольній системі України» науково обґрунтовано теоретичні основи зовнішнього державного фінансового контролю в Україні та його місце у формуванні єдиної національної контрольної системи. Також проаналізовано функціональні області внутрішнього та зовнішнього контролю з метою усунення дублювання функцій. Виокремлені наукові підходи до

визначення понять «зовнішній державний фінансовий контроль», «внутрішній фінансовий контроль» та «державний аудит», зокрема для уникнення термінологічних недорозумінь. Здійснено порівняльний аналіз різниці між зовнішнім та внутрішнім фінансовим контролем на основі різних ознак, таких як сутність, суб'єкти контролю, об'єкти контролю, предмет контролю, методи та напрямки контролю. Запропоновано створити єдину систему державного фінансового контролю, ретельно розмежувавши компетенції внутрішнього та зовнішнього контролю. Це може бути здійснено шляхом прийняття єдиного законодавчого акту «Про державний фінансовий контроль», який визначає структуру та функції системи контролю в Україні. Впровадження такого Закону сприятиме чіткому визначенню ролей внутрішнього та зовнішнього контролю, уникненню конфліктів між різними державними органами та сприятиме створенню єдиної системи контролю в Україні, яка здатна запобігати зловживанням та втратам бюджетних коштів [26].

Узагальнюючи дослідження публікацій щодо аналітичних процедур при здійсненні зовнішнього аудиту, можна визначити, що даний процес є важливим для забезпечення фінансової стабільності та прозорості. З одного боку, перспективи включають вдосконалення системи незалежного аудиту, що сприятиме ефективнішому використанню ресурсів та підвищенню довіри до фінансової звітності. З іншого боку, проблематика аудиту включає необхідність вирішення питань якості контролю, ефективності аудиторських процедур та адаптації до змін у фінансовому середовищі. Загальна мета полягає в створенні системи, яка відповідала б викликам сучасності, сприяла б фінансовій стійкості та стимулювала економічний розвиток.

У контексті вищезазначеного, розвиток аналітичних процедур в аудиті визначається як ключовий аспект, спрямований на поліпшення якості зовнішнього аудиту та забезпечення найвищого ступеня достовірності фінансової звітності.

Слід зазначити, що ряд вчених досліджували питання, що стосуються аналітичних процедур.

У книзі Дж. Робертсона «Аудит», аналітичні процедури – це оцінка фінансових показників за допомогою вивчення ймовірних залежностей між ними, за допомогою: відсоткових порівнянь; коефіцієнтного аналізу фінансового стану підприємства; балансового методу; регресійного аналізу тощо [27].

Н.М. Малюга у роботі «Аналітичні процедури як детермінанти підвищення якості сучасного професійного аудиту» коротко давав визначення, що аналітичні процедури – це незалежні тести фінансової інформації, які виконуються шляхом вивчення та порівняння взаємозалежностей.

Н.І. Петренко у статті «Використання аналітичних процедур в аудиті операцій із зареєстрованим капіталом» зазначив, що аналітичні процедури – це один із прийомів аудиту, що полягає в аналізі та оцінці отриманої аудитором інформації, дослідженні найважливіших фінансових і економічних показників економічного суб'єкта. Найбільш часто використовуються в аудиті такі види аналітичних процедур, як зіставлення залишків за рахунками за різні періоди; зіставлення показників бухгалтерської звітності з кошторисними (плановими) показниками; оцінка співвідношень між різними статтями звітності і зіставлення їх з даними попередніх періодів; зіставлення фінансових показників діяльності з середніми показниками галузі; зіставлення фінансової інформації та нефінансової (відомостей про діяльність, не відображеної безпосередньо в системі бухгалтерського обліку).

У науковій статті Н.В. Новицької «Аудит як процедура контролю за станом платіжної системи суб'єкта господарської діяльності» розглядаються питання аудиту розрахункових операцій. Виділено види аудиторських процедур – аналітичні та альтернативні і визначено порядок проведення аудиторської перевірки розрахунків [28].

Узагальнюючи аналіз наукових праць вітчизняних та зарубіжних вчених, присвячених досліджуваній тематиці, можна визначити, що аналіз проведення аналітичних процедур у контексті аудиту є необхідним та важливим для забезпечення високої якості зовнішнього контролю та формування фінансової звітності. При цьому Міжнародні стандарти аудиту вимагають від аудиторів розробляти та використовувати аналітичні процедури для оцінки різних класів операцій, балансів та розкриття інформації, незалежно від оцінених ризиків суттєвих викривлень. Головним аспектом виконання аналітичних процедур є розуміння їх застосовності до конкретних завдань та мети аудиту.

РОЗДІЛ 2. КОМПЛЕКСНЕ ВИКОРИСТАННЯ АНАЛІТИЧНИХ ПРОЦЕДУР НА СТАДІЯХ ЗОВНІШНЬОГО АУДИТУ В ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ

2.1. Методика та інструментарій аналітичних процедур в діяльності аудиторів державного сектору

Аналітичні процедури в аудиторській діяльності органів державного сектору використовуються для глибокого аналізу фінансової звітності та ефективного контролю над використанням бюджетних ресурсів.

На першому етапі аудиторських аналітичних процедур, а саме визначенні мети і об'єкта аналізу, аудитори систематично визначають цілі проведення аналізу та області, які будуть досліджуватися. Визначення мети включає чітке формулювання завдань, таких як виявлення ризиків, оцінка ефективності чи перевірка відповідності фінансових стандартів. Спільно з тим, аудитори визначають об'єкт аналізу, конкретизуючи області, що піддаються аналізу, які можуть бути певними підрозділами, програмами чи проектами. Цей етап дозволяє аудиторам зорієнтуватися у своїй роботі, зосередитися на ключових аспектах фінансової діяльності та забезпечити більш ефективне використання ресурсів під час проведення аудиту органів державного сектору.

Наступним кроком є збір інформації, яка відповідає визначеним меті і об'єкту аналізу. Аудитори здійснюють систематичний збір фінансових даних, звітності, внутрішніх документів та інших релевантних інформаційних джерел. Важливим аспектом є перевірка достовірності та точності отриманої інформації.

Зібрана інформація піддається глибокому аналізу та інтерпретації. Аудитори визначають зв'язки, тренди, аномалії та ключові показники, які

допомагають зрозуміти фінансовий стан та ефективність управління ресурсами об'єкта аналізу.

Здійснюється ідентифікація можливих ризиків та невідповідностей у фінансовій діяльності об'єкта аналізу. Аудитори визначають проблемні сфери, які потребують уваги, та розробляють стратегії для подальшого їх врегулювання.

На завершальному етапі аудитори складають висновки щодо результатів аналізу та розробляють рекомендації для удосконалення фінансової діяльності об'єкта. Цей етап включає підготовку аудиторських звітів, в яких висвітлюються виявлені проблеми та пропонуються шляхи їх вирішення [29;30].

Інструментарій аналітичних процедур у сфері державного сектору аудиту включає різноманітні засоби, інструменти та методи для глибокого аналізу фінансової звітності та операційної діяльності установ. Використання аналітичних програм, що дозволяють обробляти та аналізувати великі обсяги даних, допомагає виявити аномалії та тенденції. Методи бізнес-моделювання застосовуються для аналізу різних сценаріїв та їх впливу на фінансові результати, що допомагає у виявленні ризиків та оптимізації стратегій управління. Використання інтерактивних звітів спрощує взаємодію аудиторів з даними, а застосування штучного інтелекту допомагає виявляти недоліки та розробляти ефективні прогнози. Контроль за використанням бюджетних ресурсів та аудиторські запитання доповнюють аналітичний арсенал для комплексного вивчення фінансового стану та ефективності управління в державному секторі. Використання цих інструментів дозволяє забезпечити об'єктивний та детальний аналіз, спрямований на підвищення ефективності фінансового контролю в державному секторі [30;31].

Штучний інтелект в аналітичних процедурах аудиту є сукупністю методів та технологій, що використовуються для автоматизації та покращення аналізу фінансових та операційних даних. Одним з ключових аспектів є використання алгоритмів машинного навчання, що дозволяють системам самостійно навчатися

на основі накопиченого досвіду, виявляти патерни, розпізнавати аномалії та навіть прогнозувати майбутні фінансові результати.

Застосування штучного інтелекту значно підвищує ефективність аналітичних процедур, забезпечуючи більш точний та комплексний аналіз фінансового стану та ризиків державних установ. Однак важливо враховувати етичні аспекти та забезпечити контроль за використанням для збереження об'єктивності та надійності отриманих результатів.

На сьогоднішній день використання штучного інтелекту та його різновидів ще не досягло масштабного поширення, тому далі розглянемо такий інструмент як Microsoft Excel.

Microsoft Excel, як електронна таблиця, виявляється невід'ємним інструментом у сфері аудиту та аналітики завдяки своїм розширеним можливостям обробки даних та аналізу інформації. Інтерфейс Excel пропонує різні функції, такі як таблиці, графіки, фільтрація та вбудовані функції обчислення, що дозволяють аудиторам швидко та ефективно виконувати аналіз фінансових даних. Крім того, інструментарій Excel включає в себе макроси та мову програмування VBA, що дозволяє автоматизувати та оптимізувати рутинні операції. Здатність взаємодії з різними джерелами даних, умовне форматування та аналіз часових рядів роблять Excel потужним інструментом для виконання різноманітних аналітичних процедур в аудиторській діяльності органів державного сектору. За допомогою Екселя можна створити макроси, які оптимізують та прискорять роботу.

Макроси представляють собою потужний інструментарій в аналітичних процедурах, який забезпечує автоматизацію та оптимізацію різноманітних завдань аудиторської діяльності. Однією з ключових переваг використання макросів є їх здатність автоматизовано збирати, обробляти та аналізувати великі обсяги даних з різних джерел. Це сприяє ефективному виконанню аналітичних завдань, забезпечуючи консистентність та точність результатів. Макроси також

дозволяють стандартизувати аналітичні процеси, зменшуючи час та ресурси, необхідні для виконання повторюваних операцій. Використання макросів спрощує фільтрацію та обробку даних, створення звітів та візуалізацію інформації. Крім того, вони можуть використовуватися для аналізу часових рядів та автоматизованої перевірки внутрішніх та фінансових процесів, що робить їх невід'ємною складовою сучасного аудиторського підходу.

Також часто використовується Системне управління базами даних (СУБД), що є невід'ємною частиною аналітичних процедур в аудиторській діяльності. Цей інструментарій визначається як комплекс програм та технологій, спрямованих на організацію, управління та забезпечення доступу до баз даних. У контексті аудиту, системне управління базами грає ключову роль у забезпеченні доступу до фінансової інформації, ефективному аналізі та перевірці внутрішнього контролю підприємства. СУБД дозволяє аудиторам звертатися до обширних обсягів даних, використовуючи мову запитань, таку як SQL для виконання аналітичних операцій, формування звітів та виявлення аномалій чи ризиків у фінансовій звітності. Важливими аспектами в цьому контексті є ефективність оптимізації запитань, забезпечення цілісності даних та можливість використання різноманітних інструментів для аналізу фінансових показників та виявлення потенційних помилок. Враховуючи об'єм та складність даних у сучасному бізнес-середовищі, СУБД стає необхідним знаряддям для аудиторів, сприяючи їхній здатності проводити дослідження та аналіз з точністю та ефективністю.

Звичайно у кожній компанії є власний комплекс внутрішніх програм, які використовуються тільки у них. Цей комплекс внутрішніх програм призначений для автоматизації різних етапів аудиторського процесу, включаючи збір, аналіз та інтерпретацію фінансової інформації підприємства. Він надає аудиторам інструменти для проведення аудиторських процедур, виявлення ризиків, тестування внутрішнього контролю та формування аудиторських висновків.

Отже, інструментарій аналітичних процедур у сфері державного сектору аудиту є різноманітним та ефективним. Використання сучасних технологій, таких як штучний інтелект, макроси, аудиторське програмне забезпечення та системне управління базами даних дозволяє здійснювати комплексний аналіз фінансової інформації та оптимізувати аудиторський процес. Інструменти бізнес-моделювання, аналіз часових рядів та інтерактивні звіти роблять аналіз більш глибоким та об'єктивним. Використання цих засобів сприяє виявленню ризиків та підвищенню ефективності управлінських стратегій в державному секторі. Впровадження інноваційних інструментів у сфері аудиту є важливим кроком для забезпечення високого рівня достовірності та точності аудиторських висновків.

2.2. Аналіз сучасного стану проведення зовнішнього аудиту в державному секторі (на прикладі АТ КБ «Приватбанк»)

На етапі формування загальної стратегії аудиту визначаються напрямки та облікові операції, що викликали сумніви аудитора. Недостатня увага до планування може призвести до неефективного використання часу та зниження якості аудиту, що неприпустимо в умовах обмеженого часу на аудиторські послуги [32, с.462].

Методи аналітичних процедур важливі для забезпечення ефективності аудиторського процесу. Аналіз капіталу, розрахунок складових чистих активів є проявами аналітичних процедур, спрямованих на визначення фінансових результатів підприємства [33, с.251].

Система аналітичних процедур спостереження є комплексним процесом, що базується на синтезі знань та практичних навичок аудиторів. Моніторинг внутрішньої політики якості аудиту потребує документування, яке може

приймати форму електронної бази даних чи простих форм, таких як рукописні заяви. [34, с.136].

Аудиторська фірма повинна враховувати обмежений час на аудит та розробляти ефективні програми аудиту. Оцінка ризику та вибір методів аналітичних процедур залежать від обсягу та специфіки аудиту. [35, с.240].

Аналітичні процедури слід використовувати на кожному етапі дослідження для об'єктивної оцінки діяльності підприємства та виявлення недоліків. Аналіз даних базується на певному рівні очікувань щодо того, як дані або операції, що лежать в основі діяльності суб'єкта господарювання, призводять до сум, відображених у фінансовій звітності. Очікування буває кількісним (наприклад, збільшення у відсотках, що відображає поєднання інфляції та зростання бізнесу) або якісним (наприклад очікування, що всі виставлені рахунки-фактури будуть очищені за рахунок отримання готівки) [36, с.560].

Для прикладу розглянемо аналітичні процедури в Приватбанку та проаналізуємо відповідну фінансову звітність для наочного розуміння сутності аудиту.

Розглянемо, як приклад, деякі показники фінансової звітності Приватбанку за декілька років.

Було вибрано основні показники фінансової звітності досліджуваного банку і їх представлено у табл. 2.1 та на Додатку А.3.

Аналіз грошових коштів та їх еквівалентів (табл. 2.1) свідчить про виявлені підозрілі коливання, особливо в контексті років 2022 та 2021. Відзначається, що коливання у розмірі 43,545 мільйонів гривень у 2022 році порівняно з 2021 роком пов'язані із значущим збільшенням коштів на кореспондентських рахунках та депозитах. Ця динаміка є відповіддю на рухи активів юридичних та фізичних осіб, спричинені повномасштабним вторгненням Російської Федерації на територію України.

Таблиця 2.1 – Аналіз основних показників фінансової звітності АТ КБ «Приватбанк»

Статті фінансової звітності	2022 р.	2021 р.	2020 р.	2019 р.	2018 р.	Зміни, 2022-21	Зміни, 2021-20	Зміни, 2020-19	Зміни, 2019-18
Грошові кошти в касі	25 070	21 027	20 774	19 519	15 905	4 043	253	1 255	3 614
Залишок на рахунку в НБУ	11 456	5 957	5 549	8 525	6 061	5 499	408	-2 976	2 464
Залишок на рахунку та обов'язкові резерви в Центральному банку	2 065	1 626	1 838	1 402	1 682	439	-212	436	-280
Кореспондентські рахунки та депозити «овернайт» в банка:									
- Україна	-	1	4	4	5	-1	-3	-	-1
- ОЕСР	58 100	24 136	21 664	16 393	3 549	33 964	2472	5 271	12 844
- Інші країни, крім ОЕСР	183	103	98	66	173	80	5	32	-107
Мінус: резерв під очікувані кредитні збитки в межах 12 місяців	-494	-15	-16	-15	-15	-479	1	-1	-
Всього грошових коштів та їх еквівалентів	96 380	52 835	49 911	45 894	27 360	43 545	2924	4 017	18 534

Джерело: розроблено автором на основі: [37,38]

У контексті 2020 та 2021 років відзначається, що коливання у розмірі 2,924 мільйонів гривень у 2021 році, порівняно з 2020 роком, демонструють тенденції попереднього періоду. Ці зміни виникли через збільшення коштів на кореспондентських рахунках та депозитах в банках країн Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) на суму 2,472 мільйонів гривень.

Аналогічно, у порівнянні 2020 та 2019 років, коливання в розмірі 4,017 мільйонів гривень у 2020 році виникли внаслідок збільшення коштів на

кореспондентських рахунках та депозитах в банках країн ОЕСР на суму 5,271 мільйонів гривень, що відповідає очікуванням У 2019 році в порівнянні з 2018 роком зміна склала 18,534 мільйони гривень, ці зміни виникли у наслідок збільшення коштів на кореспондентських рахунках та депозитам в банках країнах організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) на суму 12,844 мільйони гривень та збільшенням грошових коштів у касі на суму 3,614 мільйонів гривень. Причина такої різниці виникла у наслідок націоналізації приват банку, що призвели до дестабілізації банку у періодах раніше.

У табл. 2.2 розглянемо кредити та аванси іншим банкам.

Таблиця 2.2 – Кредити та аванси АТ КБ «Притватбанк» іншим банкам

Статті фінансової звітності	2022 р.	2021 р.	2020 р.	2019 р.	2018 р.	Зміни 2022-21	Зміни 2021-20	Зміни 2020-19	Зміни 2019-18
Депозитні сертифікати Національного банку України	100 126	26 212	25 006	27 043	-	73 914	1206	-2 037	27 043
Дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом	3 711	31	53	75	-	3 680	-22	-22	75
Всього кредити та аванси банкам	-	26 243	25 059	27 118	-	-26 243	1184	-2 059	27 118

Джерело: розроблено автором на основі: [37,38]

Згідно табл. 2.2 протягом останніх років прослідковується суттєва зміна обсягів депозитних сертифікатів Національного банку України, а саме на 73,914 млн. грн. Це пов'язано з тим, що станом на 31 грудня 2022 року депозитні сертифікати було залучено під ставку 23% річних (31 грудня 2021: від 8% до 9%). Згідно змін, які відбулись у 2021-2018 роках, які можна побачити у відсоткових та абсолютних величинах, значних коливань не прослідковується.

Згідно табл. 2.2. та Додатку А.4 можна побачити, що збільшення кредитів та авансів клієнтів спричинено збільшенням кредитувань підприємств малого та середнього бізнесу на суму 5,044 тисяч гривень та збільшенням кредитів

фізичним особам, а саме кількість кредитних лімітів (овердрафтів) в розмірі 4,705 тисяч гривень. Станом на 31 грудня 2021 року Приватбанк визнав 162 322 мільйони гривень резерву під очікувані кредитні збитки за цими кредитами (31 грудня 2020 року: 162 163 мільйони гривень). Протягом 2021 року даний банк списав за рахунок резерву 1 744 мільйони гривень вказаних кредитів (протягом 2020 року: 56 663 мільйони гривень), однак продовжуватиме вживати заходів до повернення списаної заборгованості.

Основні засоби АТ КБ «Приватбанк» представлено на Додатку А1 та Додатку А2. У цих додатках ми порівнюємо основні засоби компанії, а саме, які зміни відбулись в порівнянні з минулими роками. У 2022 році балансова вартість активів з права користування склала 1,748 млн грн, що на 1.75% більше, ніж у 2021 році (1,716 млн грн). Будівлі зросли на 1.75%, а інші активи на 50%. У 2022 спостерігається невелике зростання балансової вартості активів з права користування, яке становить відображення невеликого розширення активів компанії. Зокрема, балансова вартість будівель зросла, вказуючи на можливі інвестиції чи розширення фізичних активів. Також зауважується збільшення балансової вартості інших активів, що може вказувати на розвиток додаткових активів, що не відносяться до будівель.

З 2020 по 2021 рік балансова вартість активів з права користування зменшилася на 4.9%, з 1,716 млн грн у 2021 році до 1,634 млн грн у 2020 році. Будівлі скоротилися на 9.7%, а інші активи на 25%. Зменшення балансової вартості активів з права користування у 2020 році порівняно з 2021 роком може бути пояснене впливом комплексу факторів, включаючи економічні труднощі внаслідок пандемії COVID-19, які спричинили нестабільність та скорочення інвестицій. Сектор нерухомості, зокрема будівлі, може бути особливо чутливим до змін у споживчому попиті та інвестиційному кліматі. Паралельно, стратегічні рішення компанії, такі як оптимізація та реорганізація, також могли призвести до

реалокації активів та зменшення їхньої балансової вартості для досягнення ефективності та адаптації до змін у бізнес-середовищі.

Між 2020 і 2019 роками балансова вартість активів з права користування зросла на 17.3%, з 1,490 млн грн у 2019 році до 1,746 млн грн у 2020 році. Будівлі підвищилися на 32.9%, а інші активи на 100%. Це по'язано з модернізацією рядяку відділень у Приват банку.

У 2019 і 2018 роками балансова вартість активів з права користування вирісла на 13.7%, з 1,490 млн грн у 2019 році до 1,716 млн грн у 2018 році. Будівлі підвищилися на 16.9%, а інші активи на 100%.

Отже, протягом періоду з 2018 до 2022 року спостерігається загальна тенденція зростання балансової вартості активів з права користування компанії. Цей ріст обумовлений як розвитком, так і стратегічними рішеннями, включаючи модернізацію банківських відділень. Незважаючи на тимчасове зменшення у 2020 році, відбувається відновлення у 2021 і далі у 2022 році, підтверджуючи стійкість компанії до економічних коливань.

- Інвестиційні цінні папери

Таблиця 2.3 – Інвестиційні цінні папери АТ КБ «Приватбанк»

Інвестиційні цінні папери	2022 р.	2021 р.	2020 р.	2019 р.	2018 р.	Зміни, 2022-21	Зміни, 2021-20	Зміни, 2020-19	Зміни, 2019-18
Інвестиційні цінні папери за СВІЗ	95 716	93 096	100 750	84 680	86 244	2 620	-7 654	16 070	-1 564
Інвестиційні цінні папери за СВІСД	143 920	129 074	119 196	66 602	79 299	14 846	9 878	52 594	-12 697
Інвестиційні цінні папери за АС	116	107	1 715	875	14 538	9	-1 608	840	-13 663
Всього	239 752	222 277	221 661	152 157	180 081	17 475	616	69 504	-27 924

Джерело: розроблено автором на основі:[37,38]

У табл. 2.3 представлено динаміку портфеля інвестиційних цінних паперів компанії з 2018 по 2022 роки.

Протягом цього періоду загальна вартість інвестиційних цінних паперів зросла з 180,081 млн грн у 2018 році до 239,752 млн грн у 2022 році. Основні компоненти портфеля включають інвестиційні цінні папери за СВПЗ, СВІСД та АС. За відомостями таблиці, виділяється зростання інвестиційних цінних паперів за СВПЗ з 86,244 млн грн у 2018 році до 95,716 млн грн у 2022 році. Водночас, портфель інвестиційних цінних паперів за СВІСД показує значний приріст від 66,602 млн грн у 2018 році до 143,920 млн грн у 2022 році. З іншого боку, інвестиційні цінні папери за АС залишаються меншими за обсягом, але відзначають невеликий приріст з 875 млн грн у 2018 році до 116 млн грн у 2022 році.

Аналіз змін в розрізі років вказує на загальну позитивну динаміку, зокрема, значний зріст у 2022 році порівняно з 2021 роком, особливо в інвестиційних цінних паперах за СВПЗ та СВІСД. Це може бути відображенням стратегічних рішень компанії та покращення умов на ринку цінних паперів. Однак, важливо враховувати фактори ризику та враховувати можливість впливу різних ринкових умов на динаміку інвестиційного портфеля у майбутньому. Загальна тенденція показує зростання значень інвестиційних паперів ПриватБанку з 2018 року. За винятком 2019 року, коли значення зменшилися, значення зростали з кожним роком. Для забезпечення повної картини потрібно проаналізувати зобов'язання. Пропонується дослідити динаміку руху коштів клієнтів АК КБ «Приватбанк» з 2018 р. до 2022 р. (табл. 2.4).

У 2022 році спостерігається значний приріст у сумі строкових депозитів як фізичних, так і юридичних осіб, що становить 456 млн грн та 1,722 млн грн відповідно. Це вказує на збільшення довіри клієнтів до банку і можливо свідчить про вигідні умови для збереження коштів у строкових депозитах. Поточні рахунки фізичних осіб також значно зросли, показавши приріст на 110,526 млн грн. У той час як поточні рахунки юридичних осіб збільшились на 33,598 млн грн.

Таблиця 2.4 - Кошти клієнтів АК КБ «Приватбанк»

Кошти клієнтів	2022 р.	2021 р.	2020 р.	2019 р.	2018 р.	Зміни, 2022-21	Зміни, 2021-20	Зміни, 2020-19	Зміни, 2019-18
Фізичні особи:									
Строкові депозити	88 584	88 128	102 374	99 168	109 788	456	-14246	3 206	-10 620
Поточні рахунки/рахунки до запитання	251 748	141 222	125 330	90 827	72 892	110 526	15892	34 503	17 935
Юридичні особи:									
- Строкові депозити	14 209	12 487	14 813	10 626	11 422	1 722	-2326	4 187	-796
Поточні/розрахункові рахунки	116 822	83 224	69 935	39 822	36 785	33 598	13289	30 113	3 037
Державні організації:									
Поточні/розрахункові рахунки	607	242	256	178	178	365	-14	78	-
Всього коштів клієнтів	471 970	325 303	312 708	240 621	231 055	146 667	12595	72 087	9 566

Джерело: розроблено автором на основі: [37,38]

У 2021 році спостерігається спад в сумі строкових депозитів як у фізичних, так і у юридичних осіб. Фізичні особи зменшили депозити на 14246 млн грн, юридичні особи на 2326 млн грн. Поточні рахунки зросли як для фізичних, так і для юридичних осіб, що може свідчити про зміни в попиті на більш ліквідні фінансові інструменти.

У 2020 році відбувся важливий ріст в сумі строкових депозитів для фізичних та юридичних осіб, що свідчить про збільшення зацікавленості клієнтів у збереженні коштів на довший термін. Поточні рахунки також зросли для обох категорій клієнтів, що може вказувати на загальний ріст попиту на банківські послуги.

У 2019 році також спостерігається позитивний тренд у збільшенні строкових депозитів та поточних рахунків для обох категорій клієнтів. Це може вказувати на стабільний розвиток банку та довіру його клієнтів.

Аналізуючи тенденцію з 2018 року по 2023 рік, можна визначити стійку динаміку зростання строкових депозитів та поточних рахунків для обох категорій клієнтів. Це може свідчити про успішний розвиток банку та підтримку його послуг клієнтами. Однак, важливо враховувати непередбачувані фактори, такі як зміни в економіці та фінансовому секторі, що можуть вплинути на динаміку коштів клієнтів у майбутньому (табл. 2.5).

Таблиця 2.5 – Забезпечення фінансових зобов'язань

Статті фінансової звітності	2022 р.	2021 р.	2020 р.	2019 р.	2018 р.	Зміни, 2022-21	Зміни, 2021-20	Зміни, 2020-19	Зміни, 2019-18
Забезпечення включають:	5 804	3 651	10 687	2 363	3 344	2 153	-7,036	8 324	-981
-резерви за кредитними зобов'язанням и та контрактами фінансової гарантії	1 280	373	329	290	320	907	44	39	-30
- інше забезпечення	4 524	3 278	10 358	2 073	3 024	1 246	-7,080	8 285	-951
Інші фінансові зобов'язання	1 561	1 797	2 098	1 528	1 588	-236	-301	570	-60

Джерело: розроблено автором на основі: [37,38]

Згідно таблиці 2.5, можна побачити, що основні зміни серед видів фінансового забезпечення склали інші забезпечення, а різниця -7,080 тис. грн, або -68 відсотків. У всіх інших роках суттєвих змін не спостерігається.

Отже, зміни, які можна рахувати суттєвими, ми проаналізували та вияснили чому саме вони виникли з 2018-2022 роки. Результати діяльності ПриватБанку за декілька років свідчить про суттєві впливи зовнішніх факторів, зокрема, вторгнення Російської Федерації на територію України, на фінансовий стан банку. Зміни у розподілі грошових коштів, збільшення депозитів та суттєві перетворення у сфері кредитування вказують на необхідність адаптації банку до складних умов і викликів зовнішнього середовища. Крім того, необхідно

врахувати вплив валютних ризиків та юридичних питань, пов'язаних з конвертацією зобов'язань у капітал та судовими позовами. Обґрунтована стратегія та ефективне управління ризиками стануть важливими факторами для подолання викликів та забезпечення стабільності банку в непередбачуваних умовах.

2.3. Оцінка впливу зовнішніх факторів на елементи фінансової звітності

Оцінка впливу зовнішніх факторів на елементи фінансової звітності є необхідною складовою процесу аудиту, оскільки зміни в економічному, правовому та соціокультурному середовищі можуть суттєво впливати на фінансовий стан підприємства. Розглянемо основні фактори, які впливають на елементи фінансової звітності:

1. Економічні фактори
2. Правові та регуляторні фактори
3. Ринкові фактори
4. Технологічні фактори

Економічні фактори включають ряд ключових аспектів, які визначають фінансове оточення банківського сектору. Зміни в рівні процентних ставок є важливим елементом, оскільки вони можуть впливати на витрати та доходи від кредитування. Зниження ставок може стимулювати попит на кредити, сприяючи економічному зростанню, але при цьому може зменшити прибуток банків. З іншого боку, підвищення ставок може збільшити витрати боржників, що може призвести до зростання ризиків неплатежів. Також, економічний цикл, визначаючи загальний стан економіки, впливає на рівень безробіття та попит на кредити. У періоди економічного зростання може збільшуватися попит на

кредити для інвестицій, але під час рецесії або спаду може збільшуватися ризик неплатоспроможності клієнтів, що впливає на якість активів банку та його фінансові результати. Такі економічні зміни формують загальний фінансовий клімат, в якому операциює банк.

Правові та регуляторні фактори відіграють важливу роль у функціонуванні банківської сфери, визначаючи умови та рамки, в яких банки можуть діяти. Зміни в регулюванні, такі як модифікації у правових нормах та регуляторних вимогах, можуть мати значний вплив на банківський сектор. Ці зміни можуть впливати на структуру активів та зобов'язань банку, зокрема, шляхом встановлення нових вимог до капіталу чи ліквідності. Регуляторні стрес-тести є ще одним важливим аспектом, оскільки вони можуть вимагати від банків формування додаткових резервів для впорядкування ризиків та забезпечення стійкості в умовах економічних труднощів. Ці стрес-тести також можуть впливати на капіталовкладення, адже банки можуть бути змушені реагувати на результати тестів шляхом зміни стратегії або залучення додаткового капіталу. Всі ці фактори зумовлюють потребу в уважному моніторингу та адаптації до змін в регулятивному середовищі, щоб забезпечити відповідність нормам і забезпечити фінансову стабільність банку.

Ринкові фактори грають суттєву роль у визначенні фінансового стану та конкурентоспроможності банку. Валютні коливання є важливим аспектом, особливо для банків, які мають міжнародну діяльність. Зміни в обмінних курсах можуть впливати на фінансові результати через конвертацію іноземних валютних активів та зобов'язань. При невірній стратегії управління валютним ризиком можуть виникнути значні втрати чи прибутки.

Крім того, ринкова конкуренція є ключовим фактором, оскільки вона може впливати на ключові фінансові показники банку. Зростання конкуренції може призвести до зниження процентних ставок, що може вплинути на чистий дохід від кредитування. Конкуренція також може змусити банки зменшувати вартість

залучення та утримання клієнтів, що може впливати на прибуток від інших банківських послуг.

Цифрова трансформація у банківській сфері відіграє важливу роль у перетворенні традиційних операцій та взаємодій з клієнтами. Впровадження нових технологій може значно зменшити витрати банку та підвищити ефективність його операцій. Автоматизація рутинних банківських процесів, використання штучного інтелекту та аналітичних систем дозволяють оптимізувати внутрішні процеси та швидше виконувати операції. Крім того, цифрові інновації сприяють покращенню взаємодії з клієнтами через введення онлайн-банкінгу, мобільних додатків, технологій розпізнавання обличчя та інших сервісів. Однак разом із цими перевагами, банки також стикаються з викликами, такими як забезпечення кібербезпеки та надійності систем, адаптація до змінного технологічного середовища та забезпечення високого рівня довіри серед клієнтів до цифрових послуг.

На основі цих факторів можна сформуванати загальні очікування як по всій фінансовій звітності так і по елементам окремо.

Загальні очікування допомагають визначити суми або операції, які здаються незвичними або мають неочікувані зміни, які можуть вказувати на зони ризику суттєвого викривлення.

Загальні очікування, які використовуються для виявлення та розуміння ризиків за допомогою аналізу даних, часто дають змогу глибше зрозуміти бізнес суб'єкта господарювання та його облік операцій. При цьому уточнюються початкові очікування, оскільки аналітика даних надає додаткову інформацію та може показати історичну складову про те, що відбулося в бізнесі підприємства за певний період часу.

Маючи ці знання, можна краще визначити ті області фінансової звітності, які можуть представляти вищий ризик суттєвого викривлення. Коли аудитор реагує на виявлені ризики, він уточнює очікування щодо отримання відповідних

аудиторських доказів шляхом детальних тестів та надання можливості ідентифікувати незвичайні елементи для подальшого розслідування. Важливо дотримуватись скептицизму щодо ризику того, що отримана інформація буде неправомірно впливати на фінансову інформацію [39, с.290].

Пропонується оцінити зовнішні фактори впливу на елементи фінансової звітності АТ КБ «Приватбанк» на прикладі статті адміністративні витрати.

Стратегічні цілі ПриватБанку на роздрібному ринку включають розширення комплексної пропозиції сучасних послуг для широкого спектру клієнтів і збільшення своєї частки на ринку. Для ринку бізнес-клієнтів та підприємців банк встановлює роздрібний підхід для більшості клієнтів та модель обслуговування персональними менеджерами для ключових клієнтів.

Орієнтація на потреби клієнтів та покращення їхнього досвіду є ключовим аспектом для майбутнього успіху. ПриватБанк планує розвивати технології та оптимізувати організаційну структуру, роблячи її більш гнучкою та ефективною. Мета - стати успішним проектом та прикладом успішної трансформації, що покращує інвестиційну привабливість.[40]

Враховуючи усі доступні фактори із зовнішніх джерел, ми спробуємо створити модель прогнозування на майбутні періоди для формування наших очікувань.

Розглянемо зовнішні фактори впливу на елементи фінансової звітності. Як приклад візьмемо адміністративні витрати (табл. 2.6).

Згідно моделі прогнозувань наших очікувань, ми можемо бачити, що суттєво прогноз не відповідає дійсності тільки у 2021 році. Ця різниця виникла по причині розформування резерву під юридичні ризики на суму 6,464 млн гривень. Потрібно зауважити, що кожен рік особливий і має свої суттєві зміни, які потрібно враховувати окремо для надання ефективного прогнозу. Існує багато факторів, які безпосередньо можуть вплинути на діяльність підприємства згідно виду його діяльності.

Таблиця 2.6 – Зовнішні фактори впливу на адміністративні витрати

Фактори/Роки	2023	2022	2021	2020	2019	2018
Оплата праці за економічною діяльністю	+11%	+15%	+8.8%	19.8%	+10%	+11%
Чисельність працівників	-1%	-3%	+1%	+3%	+1%	-2%
Інфляція	12.9%	26.6%	+9,6%	5%	9.8%	7.9%
Середня зарплата	+11.3%	+15%	+22%	14.8%	-2%	9%
Дотації (в банківській сфері)	+2%	+3%	+7.2%	+1,2%	+2%	+1.1%
Середнє значення	7.24%	12.12%	9.7%	8.76%	4.1%	5.4%
Адміністративні витрати прогнозована сума витрат (млн.грн)	10 270	9 800	19 626	17 900	16 330	-
Адміністративні витрати фактична сума витрат	-	9 588	8 812	18 006	16 428	15 526

Джерело: розроблено автором на основі: [41; 42]

Отже, згідно даних показників, середнє значення нашого очікування на 2024 рік складе 7.24% економічного зростання.

Наступний кроком після прогнозування, буде йти аналіз інформації та формування оцікувань. Команда аудиторів ділить звітність на секції і кожному дістається його частина, щоб отримати максимальну ефективність і цю частину аудитор веде цілий рік.

У висновку можна відзначити, що аналіз зовнішніх факторів впливу на адміністративні витрати АТ "ПриватБанк" надає можливість прогнозування та адаптації до змін в економічному оточенні. Спираючись на таблицю 2.6 та модель прогнозування, було виявлено, що попри середнє значення очікувань економічного зростання на 2024 рік складає 7.24%, реальність може виявитися відмінною через вплив різноманітних факторів, таких як розформування резерву під юридичні ризики у 2021 році. Такі неочікувані обставини підкреслюють важливість постійного аналізу та коригування стратегій, а також необхідність урахування особливостей кожного року для точного прогнозування фінансових показників підприємства.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ АНАЛІТИЧНИХ ПРОЦЕДУР ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ЗОВНІШНЬОГО АУДИТУ В ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ

3.1. Світова практика застосування аналітичних процедур в аудиті

У більшості країні аудит в тій чи іншій мірі регламентується нормативними актами національного рівня. Вони можуть мати силу Закону або Положень, які розробляються органами регулювання або професійними організаціями окремої країни. За своєю формою та змістом Національні нормативи аудиту і супутніх йому послуг, що прийняті в багатьох країнах, є різними. Якщо національні стандарти відрізняються або суперечать Міжнародним стандартам аудиту (ISA) за деякими аспектами, організації – члени МФБ мають керуватися зобов'язаннями федерації.

ІФАС покликана забезпечити високий рівень стандартів та етичних норм в бухгалтерській професії у всьому світі. Це означає, що організації-члени МФБ повинні дотримуватися прийнятих міжнародних стандартів, незважаючи на можливі різниці або суперечності з національними стандартами.

Керування зобов'язаннями МФБ сприяє створенню єдиної системи стандартів та процедур, що полегшує порівняння та зрозуміння фінансової звітності на міжнародному рівні. Це є важливим аспектом для глобальних корпорацій та інших організацій, які мають міжнародні операції та клієнтів.

Такий підхід також сприяє підвищенню довіри до фінансової звітності та аудиту, оскільки він гарантує використання визнаних стандартів, які відповідають найвищим міжнародним вимогам та визначенням етичних принципів у бухгалтерії та аудиті.

Основною ідеєю взаємодії МФБ з організаціями-членами є дотримання принципів діяльності МФБ та включення цих принципів до національних стандартів аудиту, зокрема тих, які базуються на Міжнародних нормативах аудиту. Країни, що є членами МФБ, можуть приймати Міжнародні нормативи аудиту як власні національні стандарти на підставі відповідної заяви, розробленої Комітетом з міжнародної аудиторської практики (КМАП). [43,44,45]

З метою забезпечення високої якості роботи та стабільних фінансових відносин у всесвітньому масштабі, МФБ активно співпрацює з регулювальними органами, структурами, які встановлюють стандарти, та іншими фінансовими інституціями. Зокрема, МФБ пропонує глобально гармонізовану концептуальну основу для бухгалтерської професії, забезпечуючи її відповідність міжнародним вимогам.

МФБ демонструє свою важливу роль як ініціатор глобальних стандартів, а також активного учасника в розвитку та уніфікації бухгалтерської професії для надання послуг високої якості в інтересах суспільства.

Стандарти аудиту визначають порядок здійснення, документації та оцінки інформації, а також створення правил для надання додаткових послуг та узагальнення результатів аудиту. Міжнародні стандарти аудиту мають структуру, яка включає суцільні положення, основні поняття та визначення, суть стандарту і практичне доповнення.

Наприклад, Міжнародний стандарт аудиту (МСА) 520 регулює застосування аналітичних процедур в ході аудиту. Його мета - встановлення стандартів і надання інформації керівництву стосовно використання аналітичних процедур в різних етапах аудиту.

Аналітичні процедури, визначені МСА 520, включають порівняння фінансової інформації суб'єкта з попередніми періодами, очікуваними результатами та галузевою інформацією. Вони допомагають аудитору оцінити ризики та забезпечити обґрунтовані висновки.

Згідно стандартів МСФЗ, Аналітичні процедури можуть використовуватися для реалізації різних цілей, таких як оцінка ризиків, перевірка та огляд фінансової звітності. Застосування їх дозволяє аудитору ефективно оцінювати ризики та визначати необхідність подальших аудиторських процедур. Аудитор розробляє і виконує процедури перевірки по у відповідь на відповідну оцінку ризику суттєвого викривлення на рівні тверджень. Аудиторські процедури перевірки по суті на рівні тверджень можуть ґрунтуватися на детальних тестах, аналітичних процедурах по суті або на їх поєднанні. Рішення про те, які процедури використовувати для досягнення певної мети аудиту, залежить від судження аудитора щодо очікуваної ефективності та раціональності наявних аудиторських процедур в зниженні оціненого ризику суттєвого викривлення на рівні тверджень до прийнятного низького рівня.

Для кращого розуміння проведемо аналіз застосування аналітичних процедур у США та в Німеччині і визначимо, чим їхня аудиторська діяльність відрізняється від аналогічної діяльності в Україні?!

США та Німеччини застосовують аналітичні процедури як ефективний інструмент у своїй аудиторській практиці. Ці процедури використовуються для забезпечення достовірності та об'єктивності фінансової звітності підприємств. Обидві країни мають свої особливості та відмінності у підходах до аудиту, регулюючих стандартах та обов'язковому охопленні аудитом [43,44,45]

У США, аудиторська діяльність підконтрольна Федеральному агентству з контролю за обліково-аудиторською практикою (PCAOB) та SEC. Обов'язковий аудит охоплює широкий спектр компаній, включаючи публічні та приватні. Підходи орієнтовані на чіткі стандарти та внутрішній контроль.

У Німеччині, аудиторська діяльність регулюється Інститутом внутрішніх аудиторів (IDW) та Законом «Про аудиторську діяльність» (WPO). Обов'язковий аудит в основному спрямований на публічні компанії та великі підприємства. Підходи орієнтовані на принципи та надають більше гнучкості.

Обидві країни акцентують увагу на оцінці аудиторських ризиків та використанні різноманітних методів аналізу. Аналітичні процедури використовуються для ідентифікації ризиків та підтвердження достовірності фінансової звітності.

За звільненням від обов'язкового аудиту у США та більшою гнучкістю в підходах у Німеччині прослідковується різниця в фокусі на внутрішньому контролі та детальних перевірках відповідно. Однак обидві країни визнають ефективність аналітичних процедур для досягнення аудиторських цілей та надання надійних аудиторських доказів.

Враховуючи різноманітність та спільність принципів, можна визначити, що аналітичні процедури визнаються як важливий елемент аудиторського процесу як у США, так і в Німеччині, проте вони можуть застосовуватися з урахуванням особливостей кожної країни та регулюючих стандартів.

Аудиторська діяльність в Україні відрізняється від підходів у США та Німеччині за кількома ключовими аспектами.

Україна регулює аудиторську діяльність за допомогою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (НКЦПФП) та заслуховує аудиторів через Аудиторську палату. В США діяльність аудиторів регулює PCAOB та SEC, які встановлюють чіткі стандарти для аудиторів. У Німеччині аудиторську діяльність регулює IDW та закон WPO, забезпечуючи гнучкий підхід на основі принципів [43,44,45].

Обов'язковий аудит в Україні розповсюджений на ряд підприємств, включаючи ті, що не є публічними. В США та Німеччині обов'язковий аудит переважно орієнтований на публічні компанії та великі підприємства.

Український аудит акцентує увагу на виконанні детальних перевірок та співпраці з клієнтами. У США акцент здебільшого спрямований на внутрішній контроль та внутрішній аудит з фокусом на виявленні помилок та шахрайства. У

Німеччині також спостерігається підхід, орієнтований на внутрішні принципи та гнучкість.

Отже, аналізуючи аудиторську практику в США та Німеччині порівняно з Україною, можна визначити, що всі три країни використовують аналітичні процедури як ключовий інструмент для оцінки ризиків, перевірки та забезпечення достовірності фінансової звітності. В США акцент розміщений на чітких стандартах та внутрішньому контролі, охоплюючи широкий спектр компаній, в той час як в Німеччині спостерігається гнучкий підхід, спрямований на принципи, і обов'язковий аудит в основному визначений для публічних компаній. В Україні регулювання та обов'язковий аудит зачіпають різноманітні підприємства. Аналітичні процедури в усіх трьох країнах визнаються як ефективний інструмент, спрямований на зниження ризику суттєвого викривлення та забезпечення надійності фінансової звітності.

3.2. Проблемні аспекти функціонування аналітичних процедур при здійсненні зовнішнього аудиту державному секторі

Економічний аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства в приватному та державному секторі спрямований на надання інформації про відповідність виробничого графіка підприємства умовам ринку, його здатність отримувати прибуток, ефективність використання засобів і предметів праці, трудових ресурсів, здатність суб'єкта господарювання виконувати зобов'язання. Проте результати, отримані шляхом застосування аналітичних процедур, відображають реальний стан справ і мають практичну цінність лише за умови, що алгоритм їх розрахунку базується на достовірних даних. Слід зазначити, що

для аналізу часто використовуються агреговані дані, тому варто звернути увагу на принципи та правила групування первинної інформації [46, с.28].

Проблеми якості використаних в аналізі джерел інформації обговорюються в різних наукових працях дослідників, зокрема Ф.Ф. Бутинця, Б.В. Гринів, О.І. Захарової, О.Й. Косарева, М.Л. Котляра, С.З. Мошенського, О.В. Олійник, Г.В. Савицької, Г.І. Філіна, С.В. Хоми.

Проведення зовнішнього аудиту в державному секторі може включати в себе використання аналітичних процедур для оцінки фінансової звітності та виявлення можливих аномалій чи ризиків. Проте, існують деякі проблемні аспекти, які можуть виникати при застосуванні аналітичних процедур у державному секторі. Для глибшого розуміння проблематики фінансової звітності в державному секторі розглянемо декілька ключових аспектів, серед яких виділимо систему бюджетування, системи звітності, неприбуткові операції, ідентифікація використання людського капіталу, видатки, підвищений ризик корупції та фінансових неправомірностей та інші.

Фінансова звітність у державному секторі визначається своєрідною специфікою, що включає велику кількість різноманітних видатків, неприбуткові операції та складну систему бюджетування. Система бюджетування визначає фінансові потоки у контексті виконання бюджету, внаслідок чого фінансова звітність стає інструментом для відображення витрат на різні програми та проекти державних установ. Також, у державному секторі зустрічається значна частка неприбуткових операцій, які стосуються виконання соціальних та громадських функцій, і це створює особливості у реєстрації та аналізі таких фінансових операцій. [47, с.370].

Важливо враховувати, що особливості управління фінансами та системами звітності в державному секторі вимагають від аудиторів адаптації своїх методів аналітичного аудиту. У контексті викликів, пов'язаних із складністю бюджетування та великою кількістю видатків, аудиторам слід ретельно

аналізувати різноманітні аспекти фінансової звітності для забезпечення адекватної аудиторської підтримки та виявлення можливих ризиків чи недоліків у використанні бюджетних коштів. Тому потрібна система звітності, яка відповідає специфічним потребам та вимогам органів влади.

Однією з ключових особливостей є орієнтація на відображення використання бюджетних коштів, що визначається системою бюджетування та контролю за державними фінансами. Звітність у державному секторі детально відстежує, як витрачаються гроші з бюджету на конкретні програми, проекти чи соціальні ініціативи, що робить її прозорою та відкритою для громадськості.

Додатково, система звітності в державному секторі може бути спрямована на відображення досягнень у реалізації цілей громадської політики. Це означає, що звітність не обмежується лише фінансовими показниками, але також включає в себе оцінку ефективності програм та проектів з позначенням результатів, досягнутих у сферах, які є пріоритетними для суспільства та держави. Такий підхід дозволяє оцінювати не лише фінансовий аспект, але й соціальну та політичну ефективність державних витрат та програм. [48, с.32].

Також слід зауважити, що неприбуткові операції, становлять важливий аспект і вони суттєво відрізняються від підприємницької діяльності, яка характерна для приватного сектору. В державному секторі багато операцій спрямовані на надання громадських послуг та реалізацію соціальних програм, і їхній основний метою є задоволення потреб громадян та підтримка соціального благополуччя.

Ці неприбуткові операції можуть включати витрати на організацію та забезпечення освіти, охорони здоров'я, безпеки, інфраструктури, соціального захисту та інших сфер громадського значення. Однак, відмінності в підходах до обліку та фінансового звітування можуть виникнути через те, що основний акцент робиться не на отримання прибутку, а на забезпечення публічних потреб і досягнення соціальних цілей. Такий підхід відображає специфіку функцій та

мети державних установ, в яких головним завданням є задоволення потреб суспільства та забезпечення загального благополуччя. [49, с.19].

Стороною не можна обійти ризик корупції та фінансових неправомірностей, які поширені у всій фінансовій системі України та її органах влади. Ці фактори представляють собою серйозний виклик для державного сектору. У зв'язку з особливостями структури та функціонування державних установ, існує велика ймовірність зловживань та неправомірних дій. Корупція може виявлятися у різних формах, таких як взятки, махінації з бюджетними коштами, недостовірне звітування та інші фінансові неправомірності.

Ці явища ускладнюють проведення об'єктивного аналізу та отримання достовірної інформації щодо фінансового стану та діяльності державних установ. Аудиторам та фінансовим аналітикам доводиться враховувати можливий вплив корупційних практик на фінансові результати та забезпечувати дотримання високих стандартів етики та відповідальності під час аналізу державної фінансової звітності.

Для зменшення ризиків корупції в державному секторі важливо впроваджувати ефективні системи контролю, аудиту та звітності. Транспарентність у витратних процесах, незалежний аудит та відкрите звітування є ключовими елементами боротьби з корупцією та забезпеченням фінансової дисципліни в державних органах.

Із фактору корупції випливає наступна проблематика так як ідентифікація та використання людського капіталу. Проблема ідентифікації та використання людського капіталу виникла через відсутність його раціональної оцінки, але необхідність врахування факту його існування при аналізі очевидна. Адже наявність висококваліфікованих спеціалістів, правильно організований процес управління збільшує можливості підвищення прибутковості та фінансової стійкості.

Тому проведення аналізу в конкретних сферах вимагає перегрупування фінансової звітності в аналітичні звіти за конкретними аспектами аналізу. Слід враховувати переваги та недоліки кожної одиниці інформації з відповідних джерел, а також наявність додаткових показників, не зазначених у стандартних звітах [50, с.50].

Оскільки аналітичні процедури часто доводиться виконувати на неповних рахунках до підготовки остаточної фінансової звітності, суттєві коригування, які часто вносяться на пізнішому етапі, не враховуються.

Багато аудиторів не довіряють аналітичним процедурам через низьку точність, яка спостерігається в них, і недостатню достовірність даних, необхідних для проведення процедур. Одних аналітичних процедур недостатньо для виявлення шахрайства. Можуть бути виправлення, які призводять до штучних змін у взаємовідносинах, що аналізуються у фінансовій звітності, що може призвести до того, що аудитор зробить помилкові висновки [51, с.313].

Якщо аудитор недостатньо розуміє бізнес, у нього може виникнути спокуса прийняти результати аналітичних процедур, які не показують незвичайних змін. Це не означає, що в бізнесі відбулися значні зміни, про які аудитор не знає і, які керівництво, можливо, намагається приховати.

Слід також зазначити, що аналітичні процедури ефективні лише тоді, коли аудитор скептично ставиться до пояснень і несподіваних результатів, наданих керівництвом, і прагне отримати адекватні та надійні докази на користь таких пояснень [52, с.182].

Слід також зазначити, що аналітичні процедури також можуть показати невиявлений раніше ризик суттєвого викривлення. У такому випадку аудитору може знадобитися переоцінити заплановані аудиторські процедури на основі переглянутої оцінки ризику для всіх або деяких класів операцій, залишків на рахунках або розкриття інформації та пов'язаних з ними тверджень.

Не рекомендується розглядати аналітичні процедури в аудиті виключно з точки зору фінансового аналізу. Як відомо, фінансовий аналіз спрямований на оцінку стану та ефективності економічного потенціалу підприємствах бюджетних установ та організацій та прийняття управлінських рішень щодо його діяльності. Однак існуючі методи оцінки фінансового стану підприємствах бюджетних установ та організацій та ризику його можливого банкрутства не вирішують проблеми визначення перспектив його діяльності, оскільки жодна з них не має на меті підтвердити адекватність припущення про безперервність бізнесу як єдиного. основних принципів бухгалтерського обліку.

Отже, фінансова звітність у державному секторі має свої унікальні особливості, які визначаються складною системою бюджетування, різноманітністю видатків та особливостями неприбуткових операцій. Система бюджетування визначає фінансові потоки в контексті виконання бюджету, що робить фінансову звітність інструментом для відображення витрат на різні програми та проекти державних установ.

Орієнтація фінансової звітності на відображення використання бюджетних коштів та досягнення цілей громадської політики робить її прозорою та спрямованою на задоволення потреб суспільства. Однак, велика кількість різноманітних видатків, особливості неприбуткових операцій та підвищений ризик корупції створюють виклики для аудиторів та фінансових аналітиків.

Щоб забезпечити ефективний зовнішній аудит та адекватну аудиторську підтримку, необхідно ретельно адаптувати методи аналізу до специфіки державного сектору. Транспарентність, ефективні системи контролю та відкрите звітування визначаються як ключові інструменти для боротьби з корупцією та забезпеченням фінансової дисципліни в державних органах. Однак, враховуючи проблеми ідентифікації та використання людського капіталу, аудиторам слід пильно аналізувати якість управління та використання ресурсів для забезпечення фінансової стійкості та ефективності державних установ.

3.3. Шляхи удосконалення використання аналітичних процедур зовнішнього аудиту в державному секторі

Удосконалення використання аналітичних процедур у зовнішньому аудиті в державному секторі є важливим завданням для підвищення ефективності, точності та достовірності фінансової звітності і забезпечення відкритості та відповідності нормативним вимогам.

Пропонується розглянути шляхи удосконалення використання аналітичних процедур в державному секторі:

1. Адаптація аналітичних методів та інструментів до нинішніх реалій.
2. Розвиток аналітичних компетенцій аудиторів.
3. Стимулювання використання аналітичних процедур.
4. Створення централізованих аналітичних ресурсів.
5. Використання інтерактивних підходів.
6. Оновлення етичних стандартів.
7. Адаптація електронних систем обліку.
8. Цифрова обробка інформації.

Адаптація аналітичних методів та інструментів до нинішніх реалій у сфері аудиту включає в себе розробку та впровадження нових підходів і технологій для більш ефективного та точного аналізу фінансових даних. Один із ключових аспектів цього процесу – це використання Big Data, яка дозволяє ефективно аналізувати великі обсяги фінансових даних, що може включати транзакції, звітність та інші релевантні інформаційні ресурси.

До інших ключових аспектів належить інтерактивна візуалізація даних, яка включає застосування інтерактивних графіків, діаграм та інших засобів візуалізації для полегшення розуміння та аналізу зібраних даних. Також важливою складовою є застосування штучного інтелекту та машинного навчання

для виявлення аномалій, класифікації патернів та прогнозування можливих ризиків [53].

Крім того, ефективний контроль за якістю даних та розробка систем автоматичного моніторингу фінансових процесів є важливими аспектами вдосконалення аналітичних методів. Системи автоматичного аналізу тексту, що використовують технології обробки природної мови, дозволяють ефективно аналізувати текстову інформацію у фінансових документах та звітах.

Інтеграція цих підходів в інтегровані аналітичні платформи та розвиток аналітичних баз даних спрямовані на забезпечення аудиторів необхідними інструментами для проведення комплексного та точного аналізу фінансових даних.

Розвиток аналітичних компетенцій аудиторів визначається необхідністю ефективного використання новітніх технологій та аналітичних інструментів. По-перше, це включає в себе навички роботи з аналітичними програмами та інтегрованими системами обробки даних, що дозволяє аудиторам виявляти потенційні ризики.

По-друге, розвиток аналітичних компетенцій передбачає засвоєння навичок інтерпретації та візуалізації даних. Здатність представляти складні фінансові дані у зрозумілій формі через використання інтерактивних графіків та діаграм сприяє кращому розумінню та прийняттю обґрунтованих рішень.

По-третє, аналітичні компетенції включають в себе розуміння принципів штучного інтелекту та машинного навчання. Застосування цих технологій дозволяє аудиторам автоматизувати процеси аналізу, виявляти аномалії та прогнозувати можливі ризики на основі минулих даних. [54]

Загалом, розвиток аналітичних компетенцій в аудиторській діяльності визначається необхідністю адаптації до швидкозмінюваного інформаційного середовища та використання передових методів для забезпечення високої якості та точності аудиторських послуг. [55]

Стимулювання використання аналітичних процедур у державному секторі може бути ефективним заходом для поліпшення якості фінансового звітності та забезпечення прозорості та ефективності фінансового управління. Важливо створити стимули для вдосконалення аналітичних методів та інструментів. Це може включати в себе фінансові пільги для організацій, які впроваджують високоефективні системи аналізу даних або надання пріоритету у розгляді різних державних програм. Потрібно надавати доступ до навчання та підтримки для фахівців у сфері фінансів та аудиту з метою розвитку їхніх аналітичних навичок. Це може бути здійснене через проведення спеціалізованих тренінгів, семінарів та вебінарів. [56]

Створення централізованих аналітичних ресурсів в державному секторі є ключовим кроком у покращенні аудиторської діяльності та фінансового управління. Цей підхід передбачає об'єднання різних аналітичних функцій та інструментів в єдиний центр, що дозволяє забезпечити консолідацію та стандартизацію аналітичної діяльності.

Перш за все, створення централізованих аналітичних ресурсів дозволяє ефективно використовувати обробку даних та аналіз у великих масштабах. Це важливо, оскільки в державному секторі обсяги фінансових та економічних даних можуть бути значними і їхнє оброблення в централізованому вигляді полегшує виявлення ключових трендів та ризиків.

Другий аспект полягає в забезпеченні єдиної методології та стандартів аналізу, що сприяє однорідності результатів та зменшенню ризиків помилкових висновків. Це важливо для забезпечення надійності та об'єктивності аналітичних процедур. [57]

Використання інтерактивних підходів у сфері аудиту та фінансового управління в державному секторі є ключовим напрямком для підвищення ефективності і точності аналітичних процедур. Цей підхід передбачає використання спеціалізованих інтерактивних інструментів, які дозволяють

аудиторам взаємодіяти з фінансовою інформацією в режимі реального часу. Використання інтерактивних підходів сприяє швидкому аналізу великого обсягу даних, виявленню патернів та трендів, що полегшує виявлення потенційних ризиків та аномалій. Такий підхід також дозволяє аудиторам активно взаємодіяти з клієнтами та зацікавленими сторонами під час аудиторського процесу, забезпечуючи більш ефективний обмін інформацією та, сприяючи взаєморозумінню між всіма учасниками.

Оновлення етичних стандартів у сфері аудиту в державному секторі є важливим кроком для забезпечення високої професійної поведінки та довіри громадськості до результатів аудиторської діяльності. Це включає у себе постійне оновлення етичних кодексів та стандартів, щоб враховувати сучасні технологічні, соціокультурні та економічні виклики. Зміцнення прозорості, об'єктивності та незалежності аудиторів визначається як ключовий аспект в етичних стандартах, сприяючи дотриманню високих стандартів довіри та дотриманню правил професійної поведінки. Залучення до обговорень стосовно етичних питань, навчання персоналу та встановлення механізмів моніторингу можуть сприяти постійному покращенню та вдосконаленню етичних стандартів у сфері аудиту в державному секторі.

Адаптація електронних систем обліку у державному секторі аудиту має величезний потенціал для покращення ефективності та точності процесів. Це включає в себе автоматизацію облікових операцій, цифрові інструменти аналізу фінансової звітності та використання програмного забезпечення для перевірки відповідності нормативам. Застосування електронних систем сприяє зменшенню можливостей для помилок та шахрайства, забезпечуючи більш точний та достовірний аудиторський процес. Крім того, це дозволяє забезпечити швидкий доступ до інформації, полегшуючи взаємодію між аудиторами та клієнтами. Важливим етапом є забезпечення безпеки та конфіденційності електронних систем, щоб зберегти довіру до результатів аудиту в державному секторі.[58]

Аналітичні процедури інколи мають низьку точність. Це може бути, коли великий об'єм інформації. Можуть бути виправлення, які призводять до штучних змін у взаємовідносинах, що аналізуються у фінансовій звітності, які аудитор може не побачити, що може призвести помилкових висновків [59].

Також для удосконалення процесу проведення аналітичних процедур застосовують новітні підходи, які пов'язані з цифровою обробкою інформації з наданням повного аналізу певних статей фінансової звітності.

На думку автора, зовнішні аудитори можуть значно підвищити ефективність своєї роботи, якщо вони використовуватимуть сучасні цифрові технології. Дана ідея полягає в тому, щоб розробити комплекс програм, який дозволить швидко і якісно аналізувати фінансову інформацію, таку як проведення, оборотно-сальдові відомості та інші бази даних. Цей комплекс можна побудувати на основі макросів, який створює спіральну структуру даних. Це допоможе набагато швидше обробляти інформацію і знаходити відхилення, помилки та ризики. Автор КМР вважає, що це новаторський і перспективний проект, який може зробити аудит більш ефективним і надійним. Проаналізувавши вищесказане, слід дійти висновку, що таку систему потрібно перейняти і для аудиту з метою ефективного аналізу. Очевидно, що програмні комплекси, які орієнтовані на аналіз цифрової інформації, надають більш широкую картину бачення, ніж будь-які інші процедури. Але у деяких випадках неможливо застосувати ці програми, оскільки розрахунки певних показників потребують проведення комплексного аналізу, а програмні комплекси не налаштовані під деякі ситуативні задачі, коли потрібно буде створювати особливі умови, а, отже, переналаштовувати відповідні програми.

ВИСНОВКИ

Результати кваліфікаційної магістерської роботи дають можливість зробити висновки теоретичного і практичного характеру та розробити пропозиції щодо покращення й удосконалення аналітичних процедур зовнішнього аудиту в державному секторі.

1. Розглянувши сутність, основи та роль аналітичних процедур в державному секторі, необхідно констатувати, що вони виконують важливу роль у виявленні потенційних ризиків, аномалій та невідповідностей у фінансовій звітності, що сприяє підвищенню ефективності аудиторського процесу та підтримує дотримання високих стандартів фінансового звіту в державному секторі. Їхнє використання стає ключовим елементом забезпечення об'єктивності та достовірності аудиторських висновків, а також визначає раціональний підхід до використання ресурсів та управління фінансами в публічному секторі.

2. Дослідивши нормативно-правове та інформаційне забезпечення зовнішнього аудиту можна визначити, що основними нормативно-правовими актами, регулюючими цю сферу, є Конституція України, Податковий кодекс України, Закони України «Про аудиторську діяльність», «Про фінансову звітність і аудиторську діяльність», «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Міжнародні стандарти аудиту (МСА), Нормативи Аудиторської палати України (АПУ) тощо. В Україні можна підкреслити важливість цілісної системи правових та інформаційних норм для забезпечення якісного та надійного зовнішнього аудиту в країні. Наявність чітких законодавчих актів та доступ до релевантної інформації є визначальними чинниками для високого стандарту аудиторської діяльності. Важливість поєднання інформаційних технологій та правових стандартів підкреслює роль

сучасного підходу до зовнішнього аудиту у визначенні розвитку економіки та фінансового сектору країни.

3. Критична оцінка наукових публікацій з досліджуваної проблематики показала, що розвиток аналітичних процедур є ключовим аспектом для забезпечення фінансової стабільності та прозорості. З одного боку, вдосконалення системи незалежного аудиту сприятиме ефективнішому використанню ресурсів та підвищенню довіри до фінансової звітності. З іншого боку, аудит повинен вирішувати питання якості контролю, ефективності аудиторських процедур та адаптації до змін у фінансовому середовищі. Різні вчені досліджували аспекти аналітичних процедур у зовнішньому аудиті. Наприклад, вчений Дж. Робертсон в книзі "Аудит" визначає аналітичні процедури як оцінку фінансових показників через вивчення ймовірних залежностей між ними за допомогою різних методів, таких як відсоткові порівняння та регресійний аналіз. Вчений Н.М. Малюга вказує, що аналітичні процедури – це незалежні тести фінансової інформації для оцінки взаємозалежностей. Інші вчені, такі як Н.І. Петренко та Н.В. Новицька, розглядали конкретні аспекти використання аналітичних процедур в аудиті операцій та розрахунків. У цілому, дослідження показують, що аналітичні процедури в аудиті визначаються як ключовий аспект, спрямований на поліпшення якості зовнішнього аудиту та забезпечення найвищого рівня достовірності фінансової звітності. Це стає актуальним в контексті вимог міжнародних стандартів аудиту та потреби в сучасній системі контролю, яка відповідає викликам економічного середовища.

4. Застосувавши методику та інструментарій для проведення аналітичних процедур аудиторської діяльності в державному секторі, автор КМР дійшов висновку, що інструментарій аналітичних процедур у сфері державного сектору аудиту є різноманітним та ефективним. Використання сучасних технологій, таких як штучний інтелект, макроси, аудиторське програмне забезпечення та

системне управління базами даних дозволяє здійснювати комплексний аналіз фінансової інформації та оптимізувати аудиторський процес. Інструменти бізнес-моделювання, аналіз часових рядів та інтерактивні звіти роблять аналіз більш глибоким та об'єктивним. Використання цих засобів сприяє виявленню ризиків та підвищенню ефективності управлінських стратегій у державному секторі.

5. Аналіз фінансової звітності державної установи АТ КБ «Приватбанк» показав, Загальні грошові кошти та їх еквіваленти зросли з 27,360 млн грн у 2018 році до 96,380 млн грн у 2022 році. Динаміка змін у розмірах грошових коштів вказує на значущі коливання в 2022 та 2021 роках, пов'язані зі збільшенням коштів на кореспондентських рахунках та депозитах у зв'язку з ситуацією, викликаною вторгненням Російської Федерації на територію України. Загальна вартість інвестиційних цінних паперів зросла з 180,081 млн грн у 2018 році до 239,752 млн грн у 2022 році. Важливо відзначити значний приріст інвестиційних цінних паперів за СВІСД у 2022 році, що може бути позначкою стратегічних рішень та покращення умов на ринку цінних паперів. Зміни у фінансових забезпеченнях виявилися основними у підпункті "інші забезпечення" з різницею -7,080 тис. грн або -68% у 2022 році. Інші роки не виявили суттєвих змін у фінансових забезпеченнях. В 2022 році відзначається значний приріст у сумі строкових депозитів як фізичних, так і юридичних осіб. Поточні рахунки фізичних та юридичних осіб також значно зросли, показавши приріст на 110,526 млн грн та 33,598 млн грн відповідно. В цілому, ПриватБанк демонструє стійку тенденцію зростання грошових ресурсів та активів, але відзначається значущим впливом подій національного масштабу на фінансовий стан банку. Заходи з управління ризиками, стратегічні рішення та адаптація до змін в економічному середовищі стануть ключовими факторами для забезпечення подальшого успішного розвитку банку.

6. Проаналізувавши зовнішні фактори, які впливають на фінансову звітність, автор дійшов висновку, що вони дають можливість спрогнозувати вірогідні

зміни, які будуть у наступних періодах. Було згруповано фактори, які впливають на доходи та витрати, заробітну плату і прибуток, структуризовано відповідні показники.

7. Дослідивши світову практику застосування аналітичних процедур в аудиті можна визначити, що ці процедури визнані як важливий інструмент для підвищення ефективності та об'єктивності аудиторських процесів у всьому світі. Сучасні технології та аналітичні інструменти дозволяють аудиторам швидше та ефективніше аналізувати великі обсяги фінансової інформації, виявляти патерни та тренди, що сприяє вчасному виявленню потенційних ризиків та невідповідностей. Однак, у контексті світової практики, виникають виклики, пов'язані з різноманітністю бізнес-моделей та їхньою унікальністю в кожній країні чи галузі. Це може ставити під сумнів універсальність підходів та вимагати додаткової уваги до адаптації методів для кожного конкретного випадку. Загалом, світова практика підтверджує тенденцію вдосконалення аналітичних процедур в аудиті, враховуючи швидкий розвиток технологій та постійну змінність бізнес-середовища.

8. Проблематика в аналізі статей фінансової звітності згідно аналітичних процедур полягає в тому, що аналітичні процедури потребують високого рівня професійної компетентності аудитора, який повинен вміти визначати очікувані значення показників, вибирати відповідні джерела інформації, застосовувати різні методи аналізу і оцінки, інтерпретувати результати і робити висновки. Також існують проблеми, пов'язані з обмеженнями, які пов'язані з недостатньою якістю даних, неправильним вибором порівняльної бази, впливом зовнішніх факторів, неможливістю врахувати всі відхилення та їх причини, ризиком невиявлення суттєвих помилок та викривлень. Вони також вимагають належного документування, яке повинно відображати мету, характер, терміни і ступінь виконання аналітичних процедур, джерела даних, методи аналізу і оцінки,

результати і висновки, а також заходи, що були вжиті для розв'язання виявлених проблем

9. Запропоновано шляхи удосконалення, такі як адаптація аналітичних методів та інструментів до нинішніх реалій, розвиток аналітичних компетенцій аудиторів, стимулювання використання аналітичних процедур, створення централізованих аналітичних ресурсів, використання інтерактивних підходів, оновлення етичних стандартів, адаптація електронних систем обліку, цифрова обробка інформації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Чайка П.І. Історія аудиту: від давнини до наших днів. *Мандрівки часом*. 2021. URL: <https://travel-in-time.org/uk/istoriya-vinahodiv/istoriya-audituv-vid-davnini-do-nashih-dniv/> (Дата звернення: 01.05.2023).
2. Історичні аспекти аудиту. Студентська бібліотека. 27 жовтня 2019. URL: <https://buklib.net/books/27125/> (Дата звернення: 01.05.2023).
3. Стахів І. М. Історія розвитку аудит 20 століття. *Облік і аудит*. 2019. Лекція №9.
4. Мельник Н. Історія виникнення і розвитку міжнародної системи обліку. *Журнал європейської економіки*. 2013. Том 12 (№4). С. 507-518.
5. Дікань Л.В., Голуб Ю.О., Синюгіна Н.В. Державний аудит: навч. посіб. К., 2011. 503 с.
6. Державний фінансовий аудит: методологія і організація: монографія. [Є.М. Мних, М.О. Никонович, Н.С. Барабаш]. за ред. Є.В. Мниха. К.: КНТЕУ, 2009. С. 41.
7. Шевчук О.А. Державний фінансовий контроль: питання теорії та практики. Київ: УБС НБУ, 2013. 431 с.
8. Лядова Ю.О. Класифікація державного аудиту як складової державного фінансового контролю. *Економіка: реалії часу*. 2015. № 4(20). С. 27-32.
9. Петренко Н.І. Проблеми визначення аудиту в економічній літературі. *Держава та регіони*. 2002. № 4. С. 153-158.
10. Редько О.Ю., Рижакова О.Б., Редько К.О. Аудит та безпека бізнесу: практик. посіб. Київ: Інформаційне агентство, 2017. 177 с.
11. Бутинець Ф.Ф. Економічний аналіз: Підручник для студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів. Житомир: ПП «Рута», 2019. 704 с.

12. Винниченко Н.В., Федяй А.Ю. Аналітичні процедури для отримання аудиторських доказів. *Ефективна економіка*. 2019. № 12. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/12_2019/15.pdf (Дата звернення: 11.05.2023).

13. Гуцаленко Л.В., Коцупатрий М.М., Марчук У.О. Внутрішньогосподарський контроль: навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2016. 496 с.

14. Корінько М.Д. Контроль та аналіз діяльності суб'єктів господарювання в умовах диверсифікації: теорія, методологія, організація: монографія. Київ: ДП «Інформ.-аналіт. агенство», 2019. 429 с.

15. Податковий кодекс України. Закон України. 2755-VI. № 13-14, № 15-16, № 17, ст.112. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (Дата звернення: 28.08.2023).

16. Нормативно-правове забезпечення. URL: <https://mof.gov.ua/uk/normativno-pravove-zabezpechennja-auditorskoi-dijalnost> (Дата звернення: 28.08.2023).

17. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні. Закон України. 996-XIV. 1999, № 40, ст.365. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>. (Дата звернення: 28.08.2023).

18. Міжнародні стандарти аудиту. URL: <https://mof.gov.ua/uk/mizhnarodni-standarti-auditu> (Дата звернення: 28.08.2023).

19. Аудиторська палата України. URL: <https://www.apu.com.ua/> (Дата звернення: 28.08.2023).

20. Забезпечення контролю якості державного аудиту. URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/bitstream/123456789/2924/> (Дата звернення: 28.08.2023).

21. Кредитування світовим банком. *Казна та Політика*. *Finance.ua*. 2022. URL: <https://news.finance.ua/ua/news/-/508564/ukrayina-otrymae-300-miljoniv-kredytu-vid-svitovogo-banku-na-shho-pidut-groshi> (Дата звернення: 24.07.2023).

22. Про аудиторську діяльність. Закон України від 22.04.93 р. №3125 (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text> (Дата звернення: 20.06.2023).

23. Про господарські товариства. Закон України від 19.09.91 р. №1576 – XII (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12#Text> (Дата звернення: 21.06.2023).

24. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг. 2016-2017 рр. Частина I.K., Міжнародна федерація бухгалтерів, Аудиторська палата України, 2018. 1442 с.

25. Стан та перспективи розвитку аудиту в Україні: методологічні та організаційні аспекти. URL: <https://oblik.press/stan-ta-perspektyvy-rozvytku-audytu-v-ukrayini-metodologichni-ta-organizatsijni-aspekty/> (Дата звернення: 28.08.2023).

26. Місце зовнішнього державного фінансового контролю у національній контрольній системі України. URL: <https://eztuir.ztu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/5766/219.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (Дата звернення: 28.08.2023).

27. Пантелеев В.П. Аудит: навч. посіб. Київ: «Видавничий дім «Професіонал», 2018. 400 с.

28. Новицька Н.В. Аудит як процедура контролю за станом платіжної системи суб'єкта господарської діяльності. *Облік аналіз і аудит. Економічний часопис*. 2012. С. 80-82.

29. Організація та методика аудиту. URL: https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/123456789/14630/2/Orh_i_metod_aud.pdf (Дата звернення: 12.10.2023).

30. Стратегія розвитку Державної аудиторської служби на період до 2024 року. URL: <https://dasu.gov.ua/attachments/83389523-0c05-42cb-9831> (Дата звернення: 12.10.2023).

31. Аналітичні процедури як детермінанти підвищення якості сучасного професійного аудиту. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/157584316.pdf> (Дата звернення: 12.10.2023).

32. НБУ: обсяг гривневих кредитів банків для бізнесу. *FINBALANCE*. 2021. URL: <https://finbalance.com.ua/news/nbu-banki-zbilshili-portfel-hrivnevikh-kreditiv-dlya-biznesu-na-104-naselennyu-na-132> (Дата звернення: 24.07.2023).

33. Програма «5-7-9». *Урядовий портал*. 2022. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/uriad-rozshyruv-prohramu-5-7-9-na-pidpriemstva-zruinovani-pid-chas-viiny> (Дата звернення: 24.07.2023).

34. Державна служба статистики України: URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (Дата звернення: 24.07.2023).

35. Індекс інфляції: URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/index/inflation/2021/> (Дата звернення: 29.07.2023).

36. Гринів Б. Проблеми бухгалтерського балансу: його використання в аналізі. *Бухгалтерський облік та аудит*. 2020. Вип. 1. С. 11-16.

37. Фінансова звітність. URL: https://static.privatbank.ua/files/doc2_09092022.pdf (Дата звернення: 29.07.2023).

38. Фінансова звітність ПАТ КБ «Приват банк». URL: <https://privatbank.ua/about/finansovaja-otchetnost> (Дата звернення: 24.11.2023).

39. Шевчук В.О. Контроль господарських систем в суспільстві з перехідною економікою (проблеми теорії, організації, методології). Монографія. Київ: КДТЕУ, 2015. 371 с.

40. Новини Приват банку. URL: <https://privatbank.ua/news/> (Дата звернення: 10.01.2024).

41. Програма «5-7-9». URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/uriad-rozshyruv-prohramu-5-7-9-na-pidpriemstva-zruinovani-pid-chas-viiny> (Дата звернення: 16.08.2023).

42. Сопко В.В. Методичні аспекти використання аналітичних процедур в аудиті. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Економіка*. 2016. Вип. 18. С. 236-242.

43. The Analytical Procedure Lifecycle. URL: https://www.uspnf.com/sites/default/files/usp_pdf/EN/USPNF/revisions/s201784.pdf (Accessed: 22.12.2023).

44. Analytical Procedures for mRNA. URL: <https://www.usp.org/sites/default/files/usp/document/ourwork/biologics/documents/> (Accessed: 22.12.2023).

45. Analytical procedures in Germany. URL: <https://methodology.eca.europa.eu/aware/GAP/Pages/CAFA/Examination/Analytical-procedures.aspx> (Accessed: 22.12.2023).

46. Звірид Н.В. Використання статистичних методів при реалізації аналітичних процедур аудиту. *«Modern Economics»*. 2019. Вип. 13. С. 112-116.

47. Бондар В.П. Концепція розвитку аудиту в Україні: теорія, методологія, організація: монографія. Житомир: ЖДТУ, 2020. 456 с.

48. Адамик О.В. Податкове планування: Навчальний посібник. Тернопіль: ТАНГ, 2015. 150 с.

49. Назаренко О.В. Конфлікт інтересів та шляхи його подолання в сучасній аудиторській діяльності. *Вісник СНАУ. Сер. Економіка та менеджмент*. 2019. Вип. 8/1 (31). С. 16-19.

50. Редько О.Ю. Процедури аудиту як основа професійної практики. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2017. Вип. 6. С.45-50.

51. Філіна Г.І. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання. Навчальний посібник. за заг. ред. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 320 с.

52. Звірид Н.В. Використання статистичних методів при реалізації аналітичних процедур аудиту. *«Modern Economics»*. 2019. Вип. 13. С. 112-116.

53. Лучко М.Р., Жукевич С.М., Фаріон А.І. Фінансовий аналіз: Навчальний посібник. Економічна думка. 2016. 304 с.

54. Ковальчук Б.Б. Аналітичні процедури внутрішнього аудиту в державному секторі. Актуальні питання економіки, фінансів, менеджменту та права в сучасних умовах: Збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції. 10 січня 2023 року. Рівне, 2023. 83 с. С 10-12.

55. Організація та проведення внутрішнього аудиту в бюджетних установах. Бюджетна бухгалтерія. Factor. 2019. №10. URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/bb/2012/december/issue-45/article-74975.html> (Дата звернення: 15.07.2023).

56. Міжнародна федерація бухгалтерів. URL: <http://proaudit.com.ua/federacii/m-zhnarodna-federac-ya-buxgalter-v.phtml> (Дата звернення: 28.08.2023).

57. Івахненко С.В. Використання аналітичних процедур для підвищення ефективності аудиту. *Наукові записки НаУКМА. Магістеріум. Економічні студії*. 2015. Вип. 18. С. 35–40.

58. Чадченко О.С. Адаптація бухгалтерського обліку в державному секторі до міжнародних стандартів. *Вісник ХНЕУ*. 2013. С. 2-4.

59. Мултанівська Т.В., Горяєва М.С. Застосування аналітичних процедур при аудиті безперервності діяльності. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2017. Вип. 2 (07). С. 285-291.

ДОДАТКИ

Додаток А.1

Активи з права користування АТ КБ «Приватбанк»

Активи	Активи з права користування (будівлі)	Активи з права користування (інше)	Всього активів з права користування
Балансова вартість на 1 січня 2022 р	1 712	4	1 716
Первісна вартість на 1 січня 2022 р.			
Первісна вартість на 1 січня 2022 р.	2 194	6	2 200
Накопичена амортизація на 1 січня 2022 р.	-482	-2	-484
Надходження			
Надходження	375	-	375
Вибуття:			
- первісна вартість	-1 023	-1	-1 024
- накопичена амортизація	671	1	672
Амортизаційні відрахування	-521	-	-521
Модифікація активу:			
- первісна вартість	457	-	457
- накопичена амортизація	-133	-	-133
Балансова вартість на 1 січня 2020 р			
Балансова вартість на 1 січня 2020 р	1 316	-	1 316
Первісна вартість на 1 січня 2020 р.			
Первісна вартість на 1 січня 2020 р.	2 703	1	2 704
Накопичена амортизація на 1 січня 2020 р.	-1 387	-1	-1 388
Балансова вартість на 1 січня 2020 р			
Балансова вартість на 1 січня 2020 р	1 712	4	1 716

Первісна вартість на 1 січня 2020 р.	2 194	6	2 200
Накопичена амортизація на 1 січня 2020 р.	-482	-2	-484
Надходження	680	-	1 716
Вибуття:			
- первісна вартість	-603	-3	-606
- накопичена амортизація	253	2	255
Амортизаційні відрахування	-568	-2	-570
Модифікація активу:			
- первісна вартість	351	1	352
- накопичена амортизація	-79	-	-79
Балансова вартість на 31 грудня 2020 р.	1 746	2	1 748
Первісна вартість на 1 січня 2021 р.	2 622	4	2 626
Накопичена амортизація на 1 січня 2021 р.	-876	-2	-878
Надходження	320	-	320
Вибуття:			
- первісна вартість	-512	-2	-514
- накопичена амортизація	238	1	239
Амортизаційні відрахування	-586	-1	-587
Модифікація активу:			
- первісна вартість	464	-	464
- накопичена амортизація	-180	-	-180
Балансова вартість на 1 січня 2020 р.	1 490	-	1 490

Первісна вартість на 1 січня 2020 р.	2 894	2	2 896
Накопичена амортизація на 1 січня 2020 р.	-1 404	-2	-1 406
Балансова вартість на 31 грудня 2019 р.	1746	2	1748
Первісна вартість на 1 січня 2019 р.	2 622	4	2 626
Накопичена амортизація на 1 січня 2019 р.	-876	-2	-878
Надходження	320	-	320
Вибуття:			
- первісна вартість	-512	-2	-514
- накопичена амортизація	238	1	239
Амортизаційні відрахування	-586	-1	-587
Модифікація активу:			
- первісна вартість	464	-	464
- накопичена амортизація	-180	-	-180
Балансова вартість на 31 грудня 2018 р.	2 548	4	2 552
Первісна вартість на 1 січня 2018 р.	2 522	1	2 523
Накопичена амортизація на 1 січня 2018 р.	-824	-2	-826
<i>Джерело: розроблено автором на основі: [42,82]</i>			

**Оподаткування податком на прибуток
АТ КБ «Приватбанк»**

Основні статті	1 січня 2022 року	(Віднесено)/ кредитовано на прибуток або збиток	(Віднесено)/ кредитовано безпосередньо на інші сукупні доходи	31 грудня 2022 р.
Податковий ефект тимчасових різниць, які зменшують суму оподаткування:				
Резерв під очікувані кредитні збитки	67	821	-	888
Податкові збитки перенесені на майбутні періоди	930	-465	-	465
Основні засоби - інші різниці (метод амортизації та визначення первісної вартості)	90	12	-	102
Інвестиційні цінні папери за СВІСД	858	-	2 144	3 002
Валовий відстрочений податковий актив	1 945	368	2 144	4 457
За мінусом невизнаного відстроченого податкового активу	-1945	1 087	-2 144	-3 002
Визнаний відстрочений податковий актив	-	1 455	-	1 455
Податковий ефект тимчасових різниць, які збільшують суму оподаткування				
Інвестиційні цінні папери за СВІСД	-8	-	-207	-215
Основні засоби (переоцінка будівель)	-151	17	-6	-140

Чисте відстрочене податкове зобов'язання 2022	-159	17	-213	-355
Чисте відстрочене податкове (зобов'язання)/актив 2022	-159	1 472	-213	1 100
Валовий відстрочений податковий актив 2021	4 794	-3 179	330	1 945
Чисте відстрочене податкове зобов'язання 2021	-146	-17	4	-159
Валовий відстрочений податковий актив 2020	20 841	-16 346	299	4 794
Чисте відстрочене податкове зобов'язання 2020	-121	6	-31	-146
Валовий відстрочений податковий актив 2019	27 687	6 480	-365	20 841
Чисте відстрочене податкове зобов'язання 2019	-136	-	15	-121
Валовий відстрочений податковий актив 2018	30 110	-2 761	338	27 687
Чисте відстрочене податкове зобов'язання 2018	-150	9	5	-136
<i>Джерело: розроблено автором на основі: [42,82]</i>				

Звіт про фінансовий стан АТ КБ «Приватбанк»

Статті фінансової звітності	2022 р.	2021 р.	2020 р.	2019 р.	2018 р.	Зміни, 2022-21	Зміни, 2021-20	Зміни, 2020-19	Зміни, 2019-18
Актив									
Грошові кошти та їх еквіваленти	96 380	52 834	49 911	45 894	27 360	43 546	2,923	4 017	18 534
Кредити та аванси банкам	103 837	26 244	25,059	27 118	-	77 593	1,185	-2 059	27 118
Кредити та аванси клієнтам	68 084	68 218	55 021	59 544	50 140	-134	13 197	-4 523	9 404
Інвестиційні цінні папери:	239 752	222 277	221 661	152 157	180 081	17 475		69 504	-27 924
Інше	32 543	31 723	30 873	25 010	20 467	830		5 863	4 543
Загальна сума активів	540 596	401 296	382 525	309 723	278 048	139 300	18 771	72 802	31 675
Зобов'язання									
Кошти клієнтів	471 970	325 301	312 708	248 232	231 055	146 669	12 593	64 366	17 287
Інші фінансові зобов'язання	2 634	3 770	4 059	2 639	2 249	-1 136	-289	1 420	390
Забезпечення	5 804	3 651	10 687	2 363	136	2 153	-7 036	8 324	2 227
Інші нефінансові зобов'язання	2 271	1 797	2 098	1 528	2 249	474	-301	570	-721
Загальна сума зобов'язання	482 807	334 681	329 700	255 194	246 584	148 126	4 981	74 506	8 610
Власний капітал									
Статутний капітал	206 060	206 060	206 060	206 060	206 060	-	-	-	-
Емісійний дохід	23	23	23	23	23	-	-	-	-
Результат від операцій з акціонером	12 174	12 174	12 174	12 174	12 174	-	-	-	-
Інші резерви	-15 168	-4 091	-2 248	-660	-	-11 077	-1 843	-1 588	-660
Резервні та інші фонди банків	11 449	9,696	8,481	6,850	-	1 753	1 215	1 631	6 850
Накопичений дефіцит	-156749	-157247	-171665	-169 918	-190238	-498	14 418	-1 747	-20 320

Статті фінансової звітності	2022 р.	2021 р.	2020 р.	2019 р.	2018 р.	Зміни, 2022-21	Зміни, 2021-20	Зміни, 2020-19	Зміни, 2019-18
Кредити та дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом, що управляються як окремих портфель	167,931	163,513	164,332	210,579	212,795	4 418	(819)	-46 247	-2 234
Кредити юридичним особам	5 340	4,091	5,509	6,250	5 648	1 249	(1,418)	-741	602
Кредити фізичним особам – кредитні картки	46 593	45,314	40,609	51,890	45 314	1 279	4,705	-11 281	6 576
Кредити фізичним особам – іпотечні кредити	3 912	9,858	9,566	11,467	12 923	-5 946	292	-1 901	-1 456
Кредити фізичним особам – споживчі кредити	3 880	5,343	3,500	4,148	4 193	-1 463	1,843	-648	-45
Кредити фізичним особам – кредити на придбання автомобіля	328	394	35	250	332	-66	359	-215	-82
Кредити фізичним особам – інші кредити	26	83	129	498	672	-57	(46)	-369	-174
Кредити підприємствам малого та середнього бізнесу (МСП)	21 311	11,903	6,859	8,555	8 251	9 408	5,044	-1 696	304
Дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом – фізичні особи	364	735	1,052	1,152	654	-371	(317)	-100	498
Дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом – юридичні особи	162	267	588	742	710	-105	(321)	-154	32
Дебіторська заборгованість за фінансовим		1,067	517	418		-418	550		

лізингом – підприємства малого та середнього бізнесу (МСП)	649				248			99	170
Придбані/створені знецінені кредити	-	-	76	94	196	-	(76)	-18	-102
Всього кредитів та авансів клієнтам, загальна сума	250 496	242,568	232,772	296,043	291 936	7 928	9,796	-63 271	4 107
Мінус: резерв під очікувані кредитні збитки	- 182412	- 174350	- 177751	- 236,499	- 241796	-8 062	3,401	58 748	5 297
Всього кредитів та авансів клієнтам	68 084	68,218	55,021	59,544	50 140	-134	13,197	4 197	404
<i>Джерело: розроблено автором на основі: [43; с28]; [44; с25]</i>									

**Динаміка адміністративних та інші витрат
АТ КБ «Приватбанк»**

Статті фінансової звітності	2022 р.	2021 р.	2020 р.	2019 р.	2018 р.	Зміни, % 2022- 21	Зміни, % 2021- 20	Зміни, % 2020-19	Зміни,% 2019-18
Професійні послуги	2,310	2,585	10,162	7,300	5,729	-11.90	-293.11	28.16	21.52
Відрахування до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб	2,529	2,052	1,842	1,857	1,669	18.86	10.23	-0.81	10.12
Утримання основних засобів	995	918	896	1,230	1,234	7.74	2.40	-37.28	-0.33
(Розформування) витрати на створення резерву під юридичні ризики	885	(6,464)	-	828	594	830.40	-	-	28.26
Податки, крім податку на прибуток	857	721	661	545	468	15.87	8.32	17.55	14.13
Витрати на комунальні послуги та господарські потреби	572	622	557	526	881	-8.74	10.45	5.57	-67.49
Поштові витрати та витрати на послуги зв'язку	502	517	451	504	566	-2.99	12.77	-11.75	-12.30
Охорона	305	320	285	429	-	-4.92	10.94	-50.53	100.00
Оренда	285	288	254	391	423	-1.05	11.81	-53.94	-8.18
Транспортні витрати	196	177	108	387	1022	9.69	38.98	-258.33	-164.08
Реклама та маркетинг	81	151	110	234	207	-86.42	27.15	-112.73	11.54
Відновлення зменшення корисності майна	-	117	119	216	202	0.00	-1.71	-81.51	6.48
Уцінка будівель та зменшення корисності нематеріальних активів	-	66	60	120	120	0.00	9.09	-100.00	0.00
Витрати на страхування	121	36	74	110	125	70.25	-105.56	-48.65	-13.64
Інше	652	235	609	18	201	63.96	-159.15	97.04	-1016.67
Всього інших адміністративних та операційних витрат	10,473	2,348	16,681	14,815	13,998	77.25	-591.50	9.22	8.53

Джерело: розроблено автором на основі: [15]